

ชุมนุมลัทธิขัตติยธรรม

สมาคมประมงปราณ

และ

นางดุษฎี เทียมเพชร

808.882

๓789๗๓

อนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

เล็ก เทียมเพชร

วัดปากคลองปราณ

อำเภอปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์

๑๓ มกราคม ๒๕๐๓

ชุมนุมลัทธิชาตินิยม

สมาคมประมงปราณ

และ

นางลัทธิ เทียมเพชร

พิมพ์แจกเป็นอนุสรณ์ในงานฌาปนกิจศพ

นายเล็ก เทียมเพชร

ณ เมรุวัดปากคลองปราณ
อำเภอปราณบุรี ประจวบคีรีขันธ์

๑๓ มกราคม ๒๕๐๓

กรมศิลปากร

หอสมุดแห่งชาติ

กรุงเทพฯ

เลขที่ทะเบียนหนังสือพิมพ์

เลขที่หนังสือ

เลขที่พิมพ์

เลขที่...

เลขที่...

เลขที่ กค

เลขที่ 808.442
ค. 794 พล.

เลขที่ 015726
ค. 30 ร. 666

คำนำ

เนื่องในงานฉวนปณิกิศจ นายเล็ก เทียมเพชร
กำหนดในวันที่ ๑๗ มกราคม ๒๕๐๓ ณ เมรุ วัด
ปากคลองประาณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบ
คีรีขันธ์ นายทองสุข แก้วสีเหลือง นายกสมาคมประมง
ปราณ ได้คิดต่อมายังหัวหน้ากองวรรณคดีและประวัติ
ศาสตร์ ขออนุญาตจัดพิมพ์หนังสือ “ชุมนุมสุภาษิต
สุนทรภู์” แจกเป็นอนุสรณ์ในงาน กรมศิลปากรมี
ความยินยอมอนุญาตให้จัดพิมพ์แจกจ่ายได้ตามความ
ประสงค์

เรื่องกลอนสุภาษิตสุนทรภู์ หอสมุดไค้เคยจัด
พิมพ์เป็นหนังสือ ๒ เล่ม เล่ม ๑ ชื่อ “ประชุมกลอน
สุภาษิตสุนทรภู์” ว่าด้วยกลอนซึ่งสุนทรภู์แต่งเป็น
เรื่องสุภาษิตโดยเฉพาะ มี ๓ เรื่องด้วยกัน คือ สวัสดิ
รักษาเรื่อง ๑ เพลงยาวถวายโอวาทเรื่อง ๑ และ
สุภาษิตสอนสตรีเรื่อง ๑ อีกเล่ม ๑ ชื่อ “ประชุม

“สมาธิสนธิ” ว่าด้วยคำกลอนสมาธิที่เลือกคัดมา
จากหนังสือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสนธิแต่ง เช่นนิราศและ
นิทานเป็นต้น ในการพิมพ์คราวนี้ได้รวมหนังสือเล่ม
นั้นเข้าเป็นเล่มเดียวกัน ให้ชื่อว่า “สมาธิสมาธิ
สนธิ” เพื่อให้ต่างจากฉบับที่เคยพิมพ์มาแล้ว ใน
การพิมพ์ครั้งนี้ เจ้าภาพขอคัดเรื่องสมาธิสนธิ
ออก เพราะเห็นว่าได้เคยจัดพิมพ์แพร่หลายมาแล้ว
ซึ่งกรมศิลปากรไม่ขัดข้อง

กรมศิลปากรขออนุโมทนากุศลบุญราศี ซึ่ง
เจ้าภาพได้บำเพ็ญส่วนกุศลให้แก่ผู้วายชนม์ และได้ให้
พิมพ์หนังสือนี้แจกเป็นสาธารณประโยชน์ ขออำนาจ
แห่งกุศลนั้น ๆ จงดลบันดาลให้ นายเล็ก เทียมเพชร
ผู้ล่วงลับไป จงประสบสุคติตามควร แก่กตวิสัยใน
สัมปรายภาพทุกประการ เทอญ.

กรมศิลปากร

๑๒ มกราคม ๒๕๐๓

อาร์มภกตา

นางล้วย เทียมเพชร ไต่ปรารภกับข้าพเจ้าว่า จะ
จัดการฉาปนกิจศพ นายเล็ก เทียมเพชร (สามี) ใคร
จะพิมพ์หนังสือแจก แก่บรรดาท่านผู้ศรัทธาพนมมือซึ่ง
มาในงานฉาปนกิจนี้สักเรื่องหนึ่งและมอบให้ข้าพเจ้า
ช่วยจัดการ ข้าพเจ้าได้รับและพิจารณาทบทวนไปมา
อยู่หลายครั้งถึงหนังสือที่จะพิมพ์ กับอุปนิสัยของผู้
ตาย และท่านผู้ได้รับแจก ผลที่สุดตกลงใจว่าจะพิมพ์
หนังสือเรื่อง “สุภาษิตสุนทรภู่” ซึ่งเป็นหนังสือคำ
กลอนของสุนทรภู่เห็นว่าเป็นประโยชน์ทั้งทางคติ โลก
และคติธรรมใจปนกันอยู่ส่วนเนื้อความจะเป็นประการ
ใดนั้น หวังว่าท่านผู้ได้รับแจกคงจะทราบได้ก็จาก
หนังสือนี้ เมื่อข้าพเจ้าเห็นดีเห็นชอบในหนังสือเรื่องนี้
แล้วจึงได้แนะนำเจ้าภาพให้พิมพ์หนังสือเรื่องนี้

(๖)

ขออำนาจแห่งกุศลบรรณทานนี้จึงเป็นผลสำเร็จ
แก่วิญญาณของ นายเล็ก เทียมเพชร ในสถานที่
วิญญาณสถิตนั้น ๆ และขออนุโมทนา อุบัติฐานธรรม
ของนาง ล้อย เทียมเพชร มาในบัดนี้ด้วย

พระครูธรรมโสภิต

วัดปากคลองปราณ

๒๐ ธันวาคม ๒๕๐๒

กำนันเล็ก เทียมเพชร

ชาติ : ๑ ม.ก. ๒๔๔๓

มรณะ : ๓ ธ.ค. ๒๔๙๓

ประวัติสังเขป

นายเล็ก เทียมเพชร เดิมชื่อ เอ็งเซี้ย เป็นบุตร
นายเทียมเซี้ยะ นางขวัญเรือน เกิดที่ตำบลปากน้ำ
ปราณ อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบ ฯ เมื่อวันที่ ๑
มกราคม ๒๔๔๗

ท่านเป็นผู้มีนิสัยโอบอ้อมอารี มานะปากเพียร
และขยันขันแข็งมีความซื่อมรอบคอบ จึงสามารถสร้าง
หลักฐานและฐานะได้มั่นคง ในเวลาอันรวดเร็ว เป็นผู้
รักงานอย่างจริงจัง ทั้งงานส่วนตัวและส่วนรวม ไม่
ยอมทอดทิ้งไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อย จนเป็นที่
เคารพนับถือของบุคคลทั่ว ๆ ไป และเนื่องจากท่านได้
สร้างคุณงามความดีไว้มาก จึงเป็นที่น่าเลียดายที่ท่าน
มาด่วนจากไปในเวลาอันสั้น ท่ามกลางความเสียใจ
อาลัยของญาติมิตรและลูกบ้านเป็นอย่างมาก

นายเล็ก เทียมเพชร ได้เข้ารับตำแหน่ง ผู้ใหญ่
บ้านหมู่ที่ ๔ ตำบลปากคลองปราณเป็นครั้งแรก เมื่อ

วันที่ ๘ กรกฎาคม พ.ศ. ๒๔๗๘ ต่อมาได้รับเลือกเป็น
 ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลปากน้ำปราณ ในวันที่ ๑
 กันยายน พ.ศ. ๒๔๘๖ พอดีกับนายเจิม เจริญพงษ์
 กำนันในสมัยนั้นลาออก ท่านจึงได้รับแต่งตั้งให้เป็น
 กำนันแทนตามหมายตราตั้งลงวันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ.
 ๒๔๘๖ และได้รับตำแหน่งนี้จนวายนม้ ขณะที่ท่าน
 อยู่ในหน้าที่นี้ได้บำเพ็ญกรณียกิจต่างๆ สอดคล้องกฎแ
 และเพิ่มพูนความรู้ของตนเองอยู่เสมอมิได้ทอดทิ้ง ทั้ง
 นั้นในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๔๙๑ ท่านจึง
 เข้าสอบความรู้ภาษาไทย ความสามารถปฏิบัติงาน
 ในหน้าที่กำนันผู้ใหญ่บ้านได้เป็นที่หนึ่ง และได้รับ
 พิจารณาการกระทำความดีความชอบในการปฏิบัติ
 หน้าที่ทางอำเภอเห็นว่าสมควรจะรับความยกย่องและ
 สรรเสริญ เพื่อเป็นการตอบแทนความดีความชอบ
 ท่านจึงได้รางวัลของกำนันชั้นที่ ๒ ประจำปี พ.ศ. ๒๔๙๑
 ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๙๓ ท่านก็ยังคงได้รับเกียรติ
 พิจารณาความดีความชอบ ได้รับรางวัลชั้นที่ ๒ อีก

(๓)

ครึ่งหนึ่งในวันที่ ๓๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๔๙๓ รวมเวลาที่ท่านรับหน้าที่เป็นผู้ใหญ่บ้านและกำนันติดต่อกันมาเป็นเวลา ๑๕ ปีเศษ นับว่าเป็นเวลาอันยาวนาน

นอกจากท่านจะได้อุทิศเวลาให้กับราชการในหน้าที่ผู้ใหญ่บ้านและกำนันอย่างเต็มสติกำลัง แล้วท่านยังเป็นตัวตั้งตัวตีในการดำเนินงานจัดตั้งสมาคมชาวประมงมาแต่แรกเริ่มร่วมกับนายอำเภอปราณบุรีอย่างใกล้ชิดใน พ.ศ. ๒๔๘๕ ในปี ๒๔๘๖ ท่านก็เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงในการปลูกสร้างอาคารถาวรขึ้นอีก นับตั้งแต่สมาคมประมงปราณบุรีได้อุบัติขึ้นด้วยความอุปการะของคุณเจริญ ผาสุกวนิช นายอำเภอปราณบุรี ในสมัยนั้น (ปัจจุบันเป็นผู้อำนวยการองค์การสะพานปลากรุงเทพ ฯ) ท่านกำนันเล็กมีเคยทอดทิ้งในงานส่วนรวมของสมาคม ฯ เลย เข้าร่วมด้วยทุกครั้งทุกคราว โดยได้รับเลือกเข้าเป็นกรรมการของสมาคม ฯ ตลอดมา

ในปี พ.ศ. ๒๔๘๗-๒๔๘๘ ได้รับเลือกเป็นนายกสมาคม ฯ และในระยะนี้ทางสมาคม ฯ ได้รับทุนส่งเสริม

(๔)

จากบริษัทประมงไทย ท่านก็เป็นกรรมการจัดสรรทุน
ให้แก่สมาชิกชาวประมงโดยความยุติธรรม และคอย
สอดส่องดูแลผลประโยชน์ของสมาคมโดยใกล้ชิด ยัง
ผลให้เกิดผลดีแก่สมาคมเป็นอย่างมาก

หลังจากพ้นหน้าที่แล้ว ใน พ.ศ. ๒๔๕๑ ท่านก็ไ้
รับเกียรติให้เป็นนายกสมาคมอีกเป็นสมัยที่ ๒ สมัย
ท่านได้พิจารณาเห็นว่าการศึกษาของประชาชนนั้นควร
จะได้รับการส่งเสริมให้ดีขึ้น เป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และ
เห็นว่าเด็กบุตรหลานชาวประมงที่ยังมิได้เข้าเกณฑ์ ก็
วิ่งเล่นเสียประโยชน์เปล่า ๆ เห็นว่าทางสมาคมควรจะ
จัดตั้งโรงเรียนเด็กเล็ก จึงได้ปรึกษากับคุณฉนวน
เพื่องสุวรรณ คุณบุญยิ่ง ลูกคัมทอง และกรรมการ
สมาคมก็จัดตั้งโรงเรียนอนุบาลขึ้น โดยท่านกำนัน
เป็นเจ้าของ คุณบุญยิ่งเป็นผู้จัดการ คุณฉนวนเป็น
ครูใหญ่ ได้รับอนุญาตให้เปิดเรียนเป็นครั้งแรก เมื่อ
วันที่ ๑๑ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๔๕๓ นอกจากจะสนใจ
ในการศึกษาของโรงเรียนสมาคมสงเคราะห์ศึกษา

(๕)

แล้วท่านยังสนใจส่งเสริมโรงเรียนประถมศึกษาที่อยู่อัน
ท้องถื่นให้เจริญยิ่งขึ้น โดยได้ร่วมมือกับครูใหญ่และ
กรรมการอื่น ๆ เรี่ยรายเงินสมทบทุนสร้าง โต๊ะ เก้าอี้
อาคารเรียนอื่น ๆ เป็นรากฐานให้โรงเรียนในตำบลของท่าน
เจริญรุ่งเรืองขึ้นปรากฏแก่สายตาอยู่จนทุกวันนี้
และท่านก็ได้รับเกียรติให้เป็นกรรมการ การศึกษา
ของโรงเรียนบ้านปากน้ำปราณตลอดมาเช่นกัน

ทางบ้านศาสนา ท่านเป็นผู้ที่มีความเลื่อมใสใน
พุทธศาสนาอย่างสูง ท่านจึงเป็นผู้หนึ่งที่คอยสอดส่อง
กิจการของวัดอย่างใกล้ชิดทั้งได้บำเพ็ญตนเป็นพุทธ
ศาสนิกที่ตลอดมา มีการประกอบพิธีกรรมทาง
ศาสนาเป็นส่วนตัวสม่ำเสมอร่วมกับสมาคม ฯ บำเพ็ญ
กุศลเป็นครั้งคราว และเมื่อปลายปี พ.ศ. ๒๔๕๗ ท่าน
ก็เป็นกำลังสำคัญผู้หนึ่งในการทอดกฐินของสมาคม ฯ
จัดว่าเป็นจุดกฐินที่จัดขึ้นเป็นครั้งแรกทั่ววัดปากคลอง
ปราณ

(๖)

ในร้านอุปนิสัยใจคอ ท่านเป็นผู้มีความมานะอดทน ^{สู้} ^{สู้} ^{สู้} เพื่อแผ้วแผ่ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนใหญ่มากกว่าส่วนตัว เป็นผู้มีใจกว้างขวาง จนเป็นที่รักใคร่ชอบพอของท่านผู้ใหญ่มากที่ผ่านไปมาในตำบลนี้ ท่านเป็นธุระรับรองจัดการต้อนรับเกือบทุกคณะที่ผ่านมา ยังประโยชน์ให้กับชาวตำบลอย่างกว้างขวาง ทำให้ท่านผู้ใหญ่เห็นน้ำใจที่แท้จริงของชาวตำบลจนได้รับความสนับสนุนในค้ำจุนก็เสมอมา

ทั้ง ๆ ที่ท่านเป็นผู้ที่มีภาระมาก ทั้งในตำแหน่งที่ราชการ งานส่วนรวม ถึงกระนั้น หน้าที่ของตนเองในตำบลครอบครัวยังมีไว้ละทิ้งกลับประกอบกิจการงานส่วนตัวให้เจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้น ทั้งในด้านการค้า การประมงและการขนส่ง นับว่าเป็นบุคคลที่อนุชนควรถือเป็นตัวอย่างในแนวทางสร้างชีวิตและฐานะของตัวเองในโอกาสต่อไป

(๗)

ท่านกำนันเล็ก เทียมเพชร ไต่ก่าวเข้าสู่ชีวิต
สมรสเมื่ออายุ ๒๕ ปี กับแม่ลุย เทียมเพชร มีบุตร
รวม ๗ คน คือ

๑. นายวิจิตร เทียมเพชร (ทำการประมง)
๒. นายเฉลิม เทียมเพชร (ทำการประมง)
๓. นายวิโรจน์ เทียมเพชร (กรรมการสุขาภิบาล)
๔. นายสำเริง เทียมเพชร (ถึงแก่กรรม)
๕. นายสำราญ เทียมเพชร
๖. ก.ช. พัทธัย เทียมเพชร (กำลังศึกษา)
๗. ก.ช. ศฤงคาร เทียมเพชร (กำลังศึกษา)

ท่านกำนันเป็นผู้ที่หมกมุ่นตรากตรำทำงานหนัก
ตลอดมา สุขภาพสมบูรณ์แข็งแรง ประกอบกับมีกำลัง
ใจอันเข้มแข็งเด็ดเดี่ยว จึงทำให้เกิดเป็นสาเหตุใหญ่ถึง
แก่ชีวิต โดยท่านถูกเหล็กขอลูกเพียงเล็กน้อยที่
หัวแม่มือ ไม่มีใครนึกฝันเลยว่าบาดแผลนั้นกลายเป็

(๘)

ขาดทะยักชั้นร้ายแรงแม้ญาติมิตรจะได้ทำการรักษา
เยียวยาเป็นอย่างดียิ่งโดยพาไปรักษาที่ ร.พ. จุฬาลง
กรณ์ ก็ไม่สามารถที่จะช่วยให้พ้นจากอันตรายได้ ท่าน
จึงสิ้นใจท่ามกลางความเศร้าเสียใจของบรรดาญาติ
มิตรและผู้ที่เคยรพณับถือเป็นอย่างมาก ในวันที่ ๓
ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๕๗ ณ ที่โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์
รวมอายุได้ ๕๑ ปี แม้ท่านจะสิ้นชีวิตไปแล้วคุณความดี
ของท่านยังเป็นที่ซาบซึ้งตรึงใจ และเป็นที่เสียกาย
อาลัยอาวรณ์เป็นอย่างมาก

สวัสดิรักษา

๑ สุนทรทำคำสวัสดิรักษา

ถวายพระหน้อยพิตรอิศรา

ตามพระบาฬีเฉลิมให้เพิ่มพูน

เป็นของคู่ผู้มีอิสริยยศ

จะปรากฏเกิดลาภไม่สาบสูญ

สืบอายุสืวงค์พงศ์ประยูร

ให้เพิ่มพูนภิญโญเกไชโย

อย่าล้มลงจงอุทิศสำหรับรักษาสิริ

ตามคติโบราณท่านชานไช

ว่าเจ้าครูสุริโยธโนไทย

ต้นนอนให้ห้ามโมโหอย่าโกรธา

ฉินพัศตร์สู่บรรพทิศแลทักษิณ

เสกวารินด้วยพระธรรมคาถา

ทนต์ถอกคือพระไตรสรณา

ถ้วนสามคราจึงชำระสระพระพักตร์
 แล้วเชือนขรรคตรัสความที่คัก^๕ก่อน
 จะถาวรพูนเกิดประเสริฐศักดิ์^๖
 ด้วยราศีที่ชะลอนรลักษ์^๗
 อยู่พระพักตร์แท้ทิวาเวลากาล
 ยามกลางวันนั้นว่าพระราศี^๘
 สดิกที่วรงค์ให้สงวน^๙
 พระอรุณประสุคนธ์วิมลมาลย์
 จะสำราญโรคาไม่ราศี^{๑๐}
 ครันพลบค่ำกล้าฟ้าสุธาวาส^{๑๑}
 ฝ่ายเบื้องบาทซ้ายขวาเป็นราศี^{๑๒}
 จงรคน้ำชำระซึ่งราศี^{๑๓}
 ห้ามสตรีย่ำให้พาดบาทบุคคล^{๑๔}
 เสวยนั้นฉันพระพักตร์ไปบุรพทิศ^{๑๕}
 เจริญฤทธิชันษาสถาผล^{๑๖}
 แม่นฉันพักตร์ทักษิณถิ่นมณฑล^{๑๗}

ไม่ขาดคนรักใคร่เวียนไปมา
 ทิศประจิมอิมเอมเกษมสุข
 ขรรเทาทกข์ปรากฏด้วยยศดา
 แต่ทิศเหนือเหลือร่ายวายชีวา
 ทั้งชั้นษัษฐคน้อยถอยทกข์ ฯ

๑ อนึ่งนงยังคนอย่าลืมหา
 ขยายวันน้ำตายพาเสียราศี
 ผินพักตร์สู่ครุฑประจิมทิศ
 ไม่ต้องผินคณไสยพันภัยพาล
 แล้วตรงนำชำระพระนลาฏ
 จึงผูกผากผิวพรรณในสังฐาน
 เสกไฟไหนให้สรงชลธาร
 เป็นฤกษ์พารูปได้แล้วไคลคลา ฯ

๑ อนึ่งพระองค์ทรงเจริญเพลินถนอม
 ขยำให้หม่อมห้ามหลับทับหัตถา
 ภิรมย์รสอดสำห้สรงพระคงคา
 เจริญราศีสวัสดิขจัทภย ฯ

๑๐ หนึ่งวันชำระสระพระเกล้า
 อังคารเสารสันวิชัยปักไถม
 ตักเลี้ยววันพจนันท์กันจิงไร
 เรือนสิ่งใดวันพฤษทศสวัสดิ์

๑๑ หนึ่งภษาผ้าทรงฌรงครบ
 ให้มีครบเครื่องเสร็จทั้งเจ็ดสี
 วันอาทิตย์สถิตโชคโฉลกดี
 เถาเครื่องสีแดงทรงเป็นมงคล
 เครื่องวันพจนันท์นครสิ้นวลชาว
 จะยืนยาวชนชาติถาผล
 อังคารม่วงช่วงงามสีครามปน
 เป็นมงคลชติยาเข้ารวี
 เครื่องวันพฤษทศกิตยวิชัย
 กับเหลือบแปดปนประทับสถิต
 วันพฤษทศกิตเครื่องเขียวเหลืองดี
 วันศุกร์สีเมฆหมอกออกสงคราม
 วันเสาร์ทรงดำจึงล้ำเลิศ

แสนประเสริฐเลิศนักจะนึกขาม
หนึ่งพาซึ่งชัยประทับงาม
ให้คงตามสี่สรวพ์จึงกันภัย ฯ

๑ อนึ่งว่าถ้าจะลงสร้างสถาน
ทุกห้วยธารเถื่อนถ้ำและน้ำไหล
พระพักตร์นั้นฉันต้องตามคล่องไป
ห้ามมิให้ถ่ายอจจาระปัสสาวะ
อย่าฉินหน้าฝ่าผืนขึ้นเห็นอนา
จะต้องรำเพวรำพิศขั้มาปะ
เมื่อสร้างสำเร็จเสร็จธุระ
คำนับพระคงคาเป็นอาจิณ ฯ

๑ อนึ่งวิชาอาคมถมนำ
เวลาคำควรคึกเป็นนิจิล
จึงศักดิ์สิทธิ์ฤทธิรณพันไพริน
ให้เพิ่มภิญโญยศปรากฏไป ฯ

๑ อนึ่งสุนัขมักเฝ้าแต่เฝ้าหอน
อย่าชู้ก่อนคำว่าอชฌาสัย

เสียสง่าราศีมักมีภัย

คนมิได้ยำเียงเกรงวาทา

อนึ่งเซพะอย่าถ่มเมือลมพัด

ไปถูกสัตว์เลื้อมมนตร์ทลคาถา

อนึ่งพบปะพระสงฆ์ทรงศีลา

ไม่วันทาถอยถดทั้งยศทรัพย์

อนึ่งอย่าคำว่าแตกแลลมฝน

อย่ากังวลเร่งวันให้พลันคืบ

เมื่อเข้าตรู่สุริยงค์จะลงลืบ

จงคำนับสรวินต์พระจันทร์

อนึ่งเล่าเข้าทศโรสุยาสน์

อย่าประมาทหมั่นคำนับลงกับหมอน

เป็นนรินทร์ศรรเสริญเจริญพร

คุณนิกรมารตาคุณอาจารย์

๑ อนึ่งผ้าทรงงนุ่งเห็นข้างขวา

กันเขี้ยวงาพระเข็เกรณาน

อนึ่งอย่าไปไต่ช่องคดของทะพาน

อย่าล่อทรานพักแพ่งแรงราศี
 ทั้งไม่ลำค่าเรือนแลเชอนคอก
 ใครล่อคอกออกปลักษณ์เสียดักคศิ
 ถึงฤทธิเดชเวทมนต์กลจะคิ
 คิวอ์ปรียแปรกลบให้อ์ปรา
 อนึ่งไปไหนได้พบขอศกษาก
 อย่าออกปากทักทายร้ายนักหนา
 ให้สรงน้ำชำระพระพักตรา
 ตามตำราแก้กันอันตราย ๖

๑๐ อนึ่งเครื่องผูกลูกสะกดตะกรุดคาก
 เข้าไสยาสน์ยามหลับทักขณลาย
 เครื่องขาวธสศห้ามอย่าข้ามกราย
 ขยานอนซ้ายสตรัมกัมภย
 อนึ่งวันจันทคราสตรุษสารทสุริย
 วันเพ็ญบูรณพรรษาอชฌาสัย
 ทั้งวันเกิดเรศร้างให้ห่างไกล
 ห้ามมิให้เสนหาถอยฮาย

แม่นัสตรมีระคยาอยู่ด้วย

ถ้ามีม้วยกมกเสียจักษุ

มักเกิดมีผพองเป็นหนองพ

ควรทำนบารงองค์ให้จงดี ฯ

๑ อนึ่งนั้นวนกำเนิกเกิดสวสัค

อย่าฆ่าสัตว์เสียสง่าทงราศี

อาชน้อยถอยเลือนทุกเคอนบี

แล้วมักมีทุกข์โศกโรคโรคา

อนึ่งบรรทมถาลมคล่องทงสองฝ่าย

พระบาทซ้ายอย่าพาคพระบาทขวา

ข้างขวาคล่องต้องกลับทับซ้ายมา

เป็นมหามงคลเลิศประเสริฐนัก ฯ

๑ อนึ่งว่าถ้าจะจรแลนอนนง

สำเนียงทงโฝงเฝาะเกาะกกก

คือคุณผบค้ำอาทวยักษ์

ใครท่ายทักถูกฤทธิวิทยา ฯ

๑ ขอพระองค์จงจำไว้สำเหนียก
 ดั่งน^๕เร^๕ย^๕ก^๕เร^๕อง^๕ส^๕ว^๕ส^๕ท^๕ิ^๕ร^๕ก^๕ษ^๕า
 ส^๕ำ^๕ห^๕ร^๕บ^๕อ^๕ง^๕ค^๕พ^๕ง^๕ค^๕ภ^๕ร^๕ม^๕ห^๕ร^๕ิ^๕ย^๕ช^๕ติ^๕ย^๕า
 ใ^๕ห^๕เ^๕อ^๕ง^๕ผ^๕า^๕ส^๕ก^๕ส^๕ว^๕ส^๕ท^๕ิ^๕ร^๕ก^๕ษ^๕า
 บ^๕ท^๕โ^๕ย^๕ร^๕า^๕ณ^๕ท^๕ำ^๕น^๕ท^๕ำ^๕เ^๕็^๕น^๕ค^๕ำ^๕ณ^๕ั^๕ท^๕
 แ^๕่^๕ค^๕ณ^๕น^๕ั^๕น^๕ี^๕ไ^๕ค^๕ร^๕แ^๕จ^๕ง^๕แ^๕ล^๕ง^๕ใ^๕ห^๕
 จ^๕ิ^๕ง^๕ก^๕ล^๕ำ^๕ว^๕ก^๕ล^๕บ^๕ช^๕ั^๕บ^๕ช^๕อ^๕น^๕เ^๕็^๕น^๕ก^๕ล^๕อ^๕น^๕ไ^๕ว^๕
 ห^๕ว^๕ง^๕จะ^๕ใ^๕ห^๕เ^๕น^๕จ^๕ำ^๕ไ^๕ค^๕ำ^๕น^๕า^๕ญ^๕
 ส^๕น^๕อ^๕ง^๕ค^๕ณ^๕ม^๕ล^๕ิ^๕ก^๕า^๕ส^๕ำ^๕ม^๕ิ^๕ภ^๕ก^๕ค^๕
 ใ^๕ห^๕ส^๕ง^๕ค^๕ก^๕ค^๕ส^๕บ^๕ส^๕ม^๕บ^๕ั^๕ติ^๕พ^๕ั^๕ส^๕ถ^๕า^๕น^๕
 แ^๕ม^๕เ^๕น^๕ผ^๕ิ^๕ค^๕เพ^๕ย^๕น^๕เ^๕ล^๕ย^๕น^๕เร^๕อ^๕ง^๕เ^๕อ^๕ง^๕โ^๕ย^๕ร^๕า^๕ณ^๕
 ข^๕อ^๕ป^๕ร^๕ะ^๕ท^๕า^๕น^๕อ^๕ภ^๕ย^๕โ^๕ท^๕ษ^๕ไ^๕ค^๕ไ^๕ป^๕ร^๕ค^๕เ^๕ย^๕ ฯ

เพลงยาวถวายโอวาท

๑ ควรมีควรจนจะพรากรากสถาน
จึงเขียนความตามใจอาลัยลาน
ขอประทานโทษอาอย่ารำคิ
ท่วยขอขอบคุณทูลกระหม่อมมณเฑียร
เหมือนผัดผักตบชวาเป็นราศี
เสด็จมาปราศรัยถึงในกฎ
ทั้งวารวิธชาบอาบละของ
ทั้งการอุทิศนทราคารวะ
ถวายพระวรวงศ์จ้านงสนอง
ขอพึ่งบุญมลิกาผ้าละของ
พระหนอสองสรวังค์ทรงคักตา
ท่วยเคยวันมิไครองละของบาท
จะนิราศแรมไปไพรพฤกษา
ต่อถึงพระวระสาอันจักคนมา
พระยอกฟ้าสององค์จงเจริญ

ขย่ำ^๕ รุโรคโคกเค^๕ร่า^๕เหมือน^๕เขา^๕อื่น
 พระย^๕ค^๕ย^๕น^๕ย^๕อ^๕ค^๕ม^๕น^๕ษ^๕ย^๕ส^๕ก^๕ส^๕ร^๕ร^๕เส^๕วิ^๕ญ^๕
 ม^๕ร^๕ร^๕ส^๕ช^๕ค^๕ช^๕อ^๕ย^๕ให้^๕พล^๕อ^๕ย^๕เพ^๕ล^๕ิน
 จะ^๕ค^๕อ^๕ง^๕เห^๕ิน^๕ห^๕่าง^๕เห^๕ท^๕ุ^๕ก^๕เว^๕ล^๕า
 ไ^๕ห^๕น^๕จะ^๕ค^๕ิ^๕ก^๕พิ^๕ศ^๕ว^๕ง^๕ด^๕ิ^๕ง^๕อ^๕ง^๕ค^๕ไ^๕ห^๕ญ^๕
 ท^๕ง^๕อ^๕า^๕ล^๕ย^๕อ^๕ง^๕ค^๕น^๕อ^๕ย^๕ละ^๕ห^๕ือ^๕ย^๕ห^๕า
 มี^๕เจ^๕ียม^๕ท^๕ว^๕ก^๕ล^๕ว^๕พ^๕ร^๕ร^๕า^๕ช^๕อ^๕า^๕ช^๕ญ^๕า
 จะ^๕ไ^๕ส^๕่^๕บ^๕า^๕แ^๕บ^๕ก^๕ว^๕าง^๕ข^๕้าง^๕ละ^๕อ^๕ง^๕ค^๕
 พ^๕า^๕เท^๕ย^๕ว^๕ช^๕ม^๕ย^๕ม^๕น^๕า^๕ม^๕ห^๕า^๕ส^๕ม^๕ท^๕ร^๕
 เม^๕ือ^๕ง^๕ม^๕น^๕ษ^๕ย^๕น^๕ก^๕ไ^๕ม่^๕ไ^๕พ^๕ร^๕ร^๕ะ^๕ห^๕ง^๕
 ต^๕อ^๕ร^๕อ^๕น^๕ร^๕อ^๕น^๕อ^๕อ^๕น^๕อ^๕บ^๕พะ^๕ย^๕บ^๕ล^๕ง^๕
 จ^๕ิ^๕ง^๕จะ^๕ส^๕่ง^๕เส^๕ด^๕็^๕เ^๕ให้^๕เ^๕้า^๕ใน^๕ว^๕ัง^๕
 แ^๕ต^๕่^๕ค^๕ร^๕ง^๕น^๕ว^๕ิ^๕บ^๕า^๕ก^๕จ^๕า^๕ก^๕พ^๕ร^๕ะ^๕บ^๕า^๕ท^๕
 ไ^๕จ^๕จะ^๕ข^๕า^๕ค^๕ค^๕ิ^๕ค^๕ห^๕มา^๕ย^๕ไ^๕ม่^๕ว^๕าย^๕ห^๕ว^๕ัง^๕
 มี^๕ส^๕ุ^๕ญ^๕ล^๕บ^๕ก^๕ก^๕ิ^๕จ^๕ิ^๕ต^๕ช^๕ี^๕ว^๕ิ^๕ต^๕ย^๕ัง^๕
 จะ^๕เว^๕เ^๕ียน^๕บ^๕ั^๕ค^๕ม^๕บ^๕า^๕ท^๕ไ^๕ม่^๕ข^๕า^๕ค^๕บ^๕ี^๕
 แม^๕้^๕น^๕ไ^๕ป^๕ท^๕พ^๕จ^๕ิ^๕บ^๕ค^๕ิ^๕ก^๕ก^๕ั^๕น^๕ก^๕มา^๕ค^๕

จะรองบาทมณฑกชบทศรี
 สู้สาธากว่าระทายวายชีว
 ด้วญภักดีไ้จริงทุกสิ่งอัน
 ขอลองสองพระองค์ดำรงรักษ
 ช่วยคชชกชบยอมกระหม่อมฉัน
 ใ้ยื่นเหมือนเคอนดวงพระศรียันต์
 เป็นคนวันเทียงธรรมไม่ลำเอียง
 นิจาเอ๋ยเคยรองละของบาท
 โปรคประภาสไพเราะเสนาะเสียง
 แสนละม่อมมนั้มพระองค์ดำรงเวียง
 กงเคอนเคียงแข่งคู่กับสรียา
 ึ่งอยุคศรีสวัสดิ์คัพพณผล
 ใ้พระชนมย์ยืนหม่นพรรษา
 ใ้สืบวงศ์พงศ์มกุฏอยุธยา
 บำรุงราชฐานศาสนาถึงห้าพัน
 เหมือนสององค์ทรงนามพระรามลักษณ
 เป็นบันชกปกเกศทุกเขตชั้นทั

ประจามิตรคติร้ายวายชีวัน
 เสวยชั้นฉัตรเฉลิมเป็นเจิมจอม
 จะไปจากฝากสมเด็จพระเชษฐา
 จงรักพระอนุชาอุตสาห์ถนอม
 พระองค์น้อยคอยประเคนนึ่งอกหอม
 ทูลกระหม่อมครอบครองกันสององค์
 อุตสาห์เรียนเขียนอ่านบุราณราช
 ไสยศาสตร์สงครามตามประสงค์
 ลำดับศักดิ์จักรพรรดิขัตติยวงศ์
 อุตสาห์ทรงเจก้าให้ชำนาญ
 ทั่วพระองค์ทรงสยมบรมนาถ
 บังคับราชการสิ้นทุกถิ่นฐาน
 กรมศักดิ์หลักชัยพระอัยการ
 มนเทียรบาลพระบัญชาตักต้านวน
 หนึ่งให้รัฐภานิคมณฑิตพระร่วง
 ไคลงเพชรพวงฝักชอบทรงสอยสวน
 ราชาศัพท์รับสั่งให้ยังคง

ทราบให้ฉันทไฉนจะไ้ทุก
 ทั้งพุทไธยไตรคาทวายุค
 ให้ทราบทุกที่ถวิลบดินทรสุริย์
 พระยศศักดิ์จักเฉลิมให้เพิ่มพูน
 ไ้พึงทุกกระหม่อมของฉันทสององค์
 แม้นออกวังตังใจจะไปอยู่
 สำหรับไปเสียดาคอยกวาดผง
 ขอพบบุญพูนสวัสดิ์เหมือนฉัตรทอง
 ไ้ดำรงร่มเกล้าทั้งเข้าเย็น
 แต่ยามนมักรรมจะจำจาก
 ค่ายแสนยากยังไม่มีที่จะเห็น
 เพราะพระเจ้าเยาว์นักต้องรักเร็น
 จึงจำเป็นจำพรากจำจากไป
 ขอพระองค์จงเอ็นดูอย่ารู้ร้าง
 ให้เหมือนอย่างเมรมาศไม่หวาดไหว
 อย่าหลงถนุหินชาติชาตชาลย์

นำพระทัยทูลเกล้าฯจงยาวยืน
 ถึงรอยมีได้มากอย่าแปลก
 ให้เหมือนแรกเริ่มครัสไม่ขัดขึ้น
 เช่นนางออกออกไปมิได้ค้น
 จังจักยืนยคยาวคงกล่าวคำ
 ขอพระองค์ทรงยศเหมือนคนคชบาท
 อย่าให้พลาดพลั้งท้าวท้าวถลำ
 ระมัดโอบอุ้มไปรศให้พระทัยจำ
 จะเลิกกล่าวลอยฟ้าสราลย์ ฯ

๑ อนึ่งนักปราชญ์ราชครูซึ่งรู้หลัก
 ขยำถ้อยคักกสนทนาอักษณาสัย
 อุตส่าห์ถามตามประสงค์จำนงใน
 จังจักไต่รวบรอบประกอบการ
 อนึ่งบรรดาข้าไททักใจซื่อ
 จงนับถ้อยถ่อมคักกศมัครสมาณ
 อนึ่งคนมนตรีหลังข้างชำนานาญ
 แม้นพบพานผูกไว้เป็นไมตรี

เขาทำชอบปลอมให้น้ำใจขึ้น
 จึ่งเร้งรักแรงไม่แหนงหนี
 ปรารภนาสารพัชรในบัลลังก์
 เขาไมตรีแลกไต่กังโจง
 คำบรรณาว่าเหล็กแข็งกระด้าง
 เขาเงินจางอ่อนตามความประสงค์
 จงทราบไว้ได้ละของทั้งสององค์
 อุตส่าห์ทรงสืบสร้างทางไมตรี
 แต่คนร้ายหลายล้นยอมปล้นปลอก
 เลี้ยงมันหลอกหลอนเล่นเหมือนเช่นผี
 ขยำพานพบคบค้าเป็นราคะ
 เหมือนพาลหลายหน้าระอาอา
 อันคนก็มีสัจย์สันตทิเบียง
 ช่วยชูเลี้ยงชูเชิดให้เฉิดฉาย
 เอาไว้ใช้ใกล้ชิดไม่คิดร้าย
 เขารักตายด้วยไต่ด้วยใจตรง
 อันโซ่ตรวนพรวนพันมันไม่อยู่

คงหนี^{๔๒}สซ^๒อนมุ่น^๑ใน^๑ฝุ่น^๑ผง
 แมัน^๒ผูก^๒ใจ^๑ไว้^๑ด้วย^๑ปาก^๑ไม้^๑จาก^๑องค์
 อด^๑ส่ำ^๑ห^๑ทรง^๑ทราย^๑แบบ^๑ที่^๑แบบ^๑กาย
 อน^๑ออย^๑ตาล^๑หวาน^๑ล้น^๑แล้ว^๑สน^๑ซาก
 แต่^๑ลม^๑ปาก^๑หวาน^๑ห^๑ไม่^๑ร^๑หาย
 แมัน^๑เจ็บ^๑อน^๑หม่น^๑แสน^๑จะ^๑แคล^๑น^๑กลาย
 เจ็บ^๑จน^๑ตาย^๑นั้น^๑เพราะ^๑เหนื^๑บ^๑ให้^๑เจ็บ^๑ใจ
 จะ^๑รัก^๑ซัง^๑ทง^๑สน^๑เพราะ^๑ล้น^๑พล^๑อก
 เป็น^๑อย่าง^๑ยอก^๑แล้ว^๑พระ^๑องค์^๑อย่า^๑สง^๑สัย
 อน^๑ช่าง^๑ปาก^๑ยาก^๑ที่^๑จะมี^๑ใคร
 เขา^๑ชอบ^๑ใช้^๑ช่าง^๑มี^๑ขอ^๑ออก^๑ออ^๑อิง
 จง^๑โอบ^๑อ้อม^๑ถ่อม^๑ถก^๑พระ^๑ยศ^๑ศักดิ์^๑ก
 ถ้า^๑ส่ง^๑นั^๑ก^๑แล้ว^๑ก็^๑เขา^๑เข้า^๑ไม่^๑ถึง
 คร^๑น^๑ต่าน^๑ก^๑ม^๑ัก^๑จะ^๑ผิ^๑ค^๑คิ^๑ร^๑ว่า^๑พื^๑ง
 พอ^๑กา^๑ก^๑ง^๑กล^๑าง^๑น^๑น^๑ข^๑ย^๑น^๑น^๑ก^๑ ฯ

๑ อัน^๑ความ^๑คิ^๑ต^๑วิ^๑ทยา^๑เห^๑มิ^๑อน^๑อา^๑ว^๑ธ^๑
 ประ^๑เสริ^๑ฐ^๑ศ^๑ก^๑ซ^๑อน^๑ไ^๑ส^๑เ^๑เลีย^๑น^๑ฝั^๑ก

สงวนคมสมนึกไกรซึกซึก
 จึงค่อยชักเชือกพันให้บรรลือ
 จับให้มันคนหมายให้วาววอด
 ช่วยให้รอกรักให้ซึกพิสมัย
 ตักให้ชาคปรารภนาหาสิ่งใด
 เพียรจงไต่ตึงประสงค้ที่ตรงคิ
 จรรมคาวากษัตริย์อดีตเรก
 เป็นองค์เอกอำนาจทั้งราชสิทธิ์
 เลี้ยงสังหารผลาญสัตว์ในขัณ
 เหตุเพราะมีลมปากนั้นมากนัก
 เหมือนหน่อเนื้อเชือกวงค์ทองอาจ
 ย่อมเปรี๊ญปราศัญปรากฏเพราะยศศักดิ์
 ผู้ใหญ่น้อยพลอยมาสามิภักคิ
 ได้พร้อมพรักทั้งขัณญาขารมี
 ถ้าวรณเกยงเกยรคิยศักดิ์ถดถอย
 ข้ำไทพลอยแพลงพลิกออกหลีกหนี

ต้องเฝ้าสร้อยน้อยหน้าทงคาบ^๕
 ทูล^๕ทง^๕น^๕ก^๕ล^๕ว^๕จะ^๕เป็น^๕เหมือน^๕เช่น^๕นั้น^๕
 ด้วย^๕ไหน^๕ไหน^๕ก็^๕ไ^๕มา^๕สาม^๕ภ^๕ก^๕ก^๕
 หมาย^๕จะ^๕รัก^๕พระ^๕ไป^๕กว่า^๕จะ^๕อา^๕ส^๕ัญ^๕
 จ^๕ึง^๕ท^๕ล^๕คว^๕าม^๕ตาม^๕จ^๕ริง^๕ท^๕ก^๕ล^๕ิง^๕อัน^๕
 ล^๕้วน^๕ล^๕ำ^๕ค^๕ัญ^๕ข^๕อ^๕ย^๕ำ^๕ให้^๕ผู้^๕ใด^๕ก^๕ ๑

๑ พระผ่านเกล้าเจ้าฟ้าบรมศาสดัก^๕ก^๕
 แม้น^๕ไม่^๕ร^๕ัก^๕ษ^๕าย^๕ศ^๕ระ^๕อด^๕สุ^๕
 ช^๕ง^๕ย^๕ศ^๕ค^๕ค^๕ก^๕จ^๕ัก^๕ป^๕ระ^๕ก^๕อบ^๕จ^๕ำ^๕ร^๕อบ^๕ร^๕
 ไ^๕ก^๕เ^๕ช^๕ิ^๕ค^๕ช^๕ว^๕่^๕ย^๕เ^๕ล^๕ิม^๕ให้^๕เพิ่^๕ม^๕พ^๕น^๕
 อัน^๕เ^๕ฝ้า^๕พ^๕ง^๕ค^๕ว^๕ง^๕ศ^๕า^๕ส^๕ร^๕าร^๕ัก^๕ษ^๕
 ส^๕า^๕ม^๕ิ^๕ภ^๕ก^๕ก^๕พ^๕ง^๕บ^๕น^๕บ^๕ค^๕น^๕ท^๕ร^๕สุ^๕ร^๕ย^๕
 ที่^๕ล^๕ิง^๕ไ^๕ว^๕ไม่^๕ท^๕ร^๕า^๕ย^๕ไ^๕ก^๕ร^๕า^๕ย^๕ท^๕ูล^๕
 จ^๕ึง^๕เพิ่^๕ม^๕พ^๕น^๕ภ^๕า^๕ค^๕ห^๕น^๕ำ^๕ป^๕ริ^๕ชา^๕ชา^๕ญ^๕
 ป^๕ระ^๕เพ^๕ณ^๕ที่^๕บ^๕ำ^๕ร^๕ง^๕ก^๕ร^๕ง^๕ก^๕ระ^๕ษ^๕ต^๕ริ^๕ย^๕
 ป^๕ฎ^๕ิ^๕พ^๕ท^๕ธ^๕ผ^๕อน^๕ผ^๕ัน^๕ตาม^๕บ^๕ร^๕ร^๕ห^๕า^๕ร^๕
 ต^๕ำ^๕ง^๕พ^๕ระ^๕ท^๕ย^๕น^๕ิ^๕ย^๕เ^๕น^๕ต^๕ร^๕ส^๕ัง^๕เก^๕ต^๕ก^๕า^๕ร^๕

ตามบรรณ^๕เรื่องราชานวัตร
 จงพากเพียรเรียนไว้จะได้ทราบ
 ทงกลอนกาพย์การกลปรนนิบัติ
 หนึ่งแข่งอ่อนผ่อนผันให้สันติ
 ตามกระษัตริย์สุริวงศ์ดำรงกิน
 หนึ่งแบบยลความสงครามศึก
 บ่อมเหลอ^๕ลกล้ามหาชลาสินธุ์
 เร่งฝึกฝนกลการผลาญไพริน
 ให้รู้สู้^๕รู้ให้มันกันนินทา
 อันข้าไท^๕ไท่พึ่งเขาจึงรัก
 แม้นถอยคัก^๕คัสอันอำนาจวาสนา
 เขาหน่ายหนีมิไต่^๕อยู่คู่ชีวา
 แต่วิชาช่วยกายจนวายปราณ ฯ

๑ ซึ่งเปรียบปรายหมายเหมือนเตือนพระบาท
 ให้เปรี๊ยะปราชัญ^๕ปรีชาคักกาหาญ
 แม้นหากว่าฝ่าละอองไม้ต้องการ

ไปรคประทานโทษกรรมที่สอนเกิน
 คัวยรักใคร่ได้มาเป็นข้าบาท
 จะบิาราศแรมร้างไปห่างเหิน
 เป็นห่วงหลังหวังใจให้เจริญ
 ไซ้จะเจริญชวนชั่วให้มัวมอม
 พระมีคุณอันนอกเมื่อตกยาก
 ถึงตัวจากแต่จิตสนิทถนอม
 จะจำไปไพรพนมคัวยกรรมตรอม
 ทุลกระหม่อมเหมือนหนึ่งแก้วแวววับนา
 พระองค์น้อยเนตรซ้ายไม่หมายร้าง
 พระองค์กลางอยู่เกศเหมือนเนตรขวา
 ความรักใคร่ไม่ลืมลปลมวิญญา
 ไต่พึงพาพบเห็นค่อยเย็นทรวง
 สามีภักดิ์รักใคร่จะไปเฝ้า
 พระทูลเกล้าก็ยังคงอยู่วังหลวง
 จะสั่งใครไปเล่าเขาก็หลวง

คอ้งนึ่งว่งเหงาอกตกตะลึง
 ครันหาของคองประสงค์สั่งถวาย
 ก็สูญหายเสียมิไ้เข้าไปถึง
 ทกคำเข้าเคว้าจิตคิดรำพึง
 ้วยล็กซ้งสคจิตระตึกตาม
 ะวาลกษณอกษรเป็นกลอนกาพย์
 ทุลให้ทราบสิ้นเสร์จก็เข้คขาม
 กตัญญูสู้อุตส่าห์พยายาม
 ไม่ล้มความรักไคว้อาลัยลาน
 ถึงลบหลังยังช่วยอวยสวสค
 ให้สมบุรณพูนสมบัติพิสฐาน
 คอยถามข่าวชาววังฟังอาการ
 ไ้ทราบสารว่าเป็นสุขทุกพระองค์
 พลอยยินดีปรีดาประสาธาก
 เหมือนกาฝากฝ้าพระบาททั้งราชหงส์
 ไม่หายรักมกัรล็กนิกจ้านง

ไม่เห็นองค์เห็นแต่ฟ้าก็อวรณ์
 จึงพากเพียรเขียนความตามสภาพ
 หวังให้ทราบเรื่องลักษณะในอักษร
 จะได้วางข้างพระแท่นแทนสุนทร
 ที่จากจรแต่ใจอาลัยลาน
 ช่างทูลเตือนเหมือนจะขู่ให้รอรบ
 ขอความชอบทราบกัลปาวสาน
 อย่าฟังฟ้องสองโสดงโปรกปราน
 กวียลมพาดพานพักอยู่อัครา
 ึ่งสอกล้องทรวงทรวักให้ลึกซึ้ง
 เป็นที่พึงผ่อนผันให้หรรษา
 ถึงแม่นมาตรชาคึกไม่เมตตา
 กรณาแต่หนึ่งสออย่าถือความ ฯ

๑ อนึ่งคำนำถวายเป็นว่าชอบ
 แม้นทรงสอปลื้มทราบบว่าหายหยาบ
 อย่าเฉียวคุณทนทวนว่าลวนลาม
 เห็นแก่ความรักโปรกซึ่งโทษกรรม
 แม้นเห็นจริงสิ่งสวสก็อย่าผิดเพี้ยน

เร่งร่ำเรียนตามคำที่ร่ำสอน
 คุกินฟ้าหน้าหนาวฤๅครวร้อน
 เร่งฉันท่อนปากเพียรเรียนวิชา
 ซึ่งประโยชน์ โภชญาณเป็นการเน้น
 พอจำเรณูธรรมคำคาถา
 ถอดทออรหัตด้วยสัจ
 เป็นวิชาฝ่ายพุทธอันศักดิ์
 ข้างฝ่ายไสยไตรเพทวิเศษนัก
 ใหยศศักดิ์สูงส่งเป็นราช
 สืบตระกูลพุนสวัสดิ์ในบัลลังก์
 ไต่เป็นทพงพาเหล่าข้าไท ฯ

๑ ซึ่งทูลความตามข้ออย่าถือโทษ
 ถ้ากริ้วโกรธตรัสถามตามสงสัย
 ภัยวันออกนอกพรรษาขอลาไป
 เหลืออาลัยทูลกระหม่อมให้ตรอมทรวง
 เคยฉันทองสองพระองค์สั่งถวาย
 มิไถ่วายเว้นหน้าท่านข้าหลวง

จะแลล้วยคัยเหมือนคังเกอนทวง
 ที่แลล้วยคัยฟ้าสวาท
 ถึงมาเฝ้าเล่าที่ไหนดจะไคเห็น
 กัวยว่าเ็นขอยเขตนีเวคณีสถาน
 จะตังแต่แลล้วยอประมาณ
 เห็นเน่นนานนกันน้ำตากระเกิน
 คอโสกันคัวันพระองค์ทรงสีกขา
 จะไคมานอยนบไคพบเห็น
 ให้ใช้สอยคอยเฝ้าทุกเช้าเ็น
 มีให้เ็นโลกคระนงทงสององค์
 กัวยเหกว่าเฝ้าพระบาทไคชาคเสว
 โดยสมเค็(๑) ประทานตามความประสงค
 ทูลกระหม่อมยอมในพระทัยปลง
 ถวายองค์อนุญาตเ็นชาคคำ
 ในวันนั้นวันอังกการพยานอยู่

(๑) คือเจ้าฟ้ากุณฑลทิพยวดี ซึ่งเป็นพระมารดา

ปณฺธุเอกศกแรมหกคำ(๑)

ขอละของสองพระองค์จงทรงจำ

อย่าเชื่อคำคนอื่นไม่ยืนยาว

อย่างหม่อมฉันอนทกแลชั่ว

ถึงลยตัวก็แต่ชื่อเขาลือฉาว

เป็นอาลักษณ์นักเลงทำเพลงยาว

เขมรลาวลือเลื่องถึงเมืองนคร

แผ่นดินหลังครั้งพระโกศกัโปรงเทศ

ฝากพระเชษฐา(๒) นั้นให้ฉันสอน

สันแผ่นดินสันบุญของสุนทร

ฟ้าอาภรณ์แปลกพักตร์อาลักษณ์เดิม

หากสมเด็จเมตตาว่าข้าเก่า

ประทานเจ้าครอกฟ้าบุชาเฉลิม

ไม่ลืมคุณทุกกระหม่อมเหมือนจอมเจิม

จะขอเพิ่มพูนพระยศให้คงาม

(๑) ปณฺธุ พ.ศ. ๒๓๗๒ ในรัชกาลที่ ๓

(๒) คือ เจ้าฟ้าอาภรณ์

เผื่อข้าไทไม่มีถึงที่ซัด
 กับหนูพุกหนูตาบ^(๑) จะหาบหาม
 สองพระองค์จงออกส่ำห้พยายาม
 ประพฤติตามแต่พระบาทมาตรงค์
 รักพระยศออกส่ำห้รักษาสัตย์
 พนส่วส่วสังวาสตามราชหงส์
 เห็นห้วยหนองคลองน้ยอย่าลดยลง
 จะเสียดวงสี่ทองละของนวล
 สกลกาสาธารณถึงพานพบ
 อย่าควรคบคิดรักคักกิดสงวน
 เหมือนชายโฉดโหดไร้ที่ไม่ควร
 อย่าชักชวนชิดใช้ให้ใกล้องค์
 อันนักปราชญ์ราชครูเหมือนคู้หา
 เป็นที่อาศัยสกลประยูรหงส์
 จงสั่งส่วอยู่แต่ห้องทองประจง

(๑) บุตรสุนทรภู่ทั้ง ๒ คน

กว่าพระทรง^๔ปักกล้าถาทะยาน
 ขึ้น^๕ร้อนเร่เวหนให้^๖คนเห็น
 ว่าชาติเช่นหงส์ศักดิ์กาหาญ
 ได้ปรากฏยศยงตามวงศ์วาร
 พระทรงสารศรีเศวตเกศกนก^๗จร
 ควรมิควรส่วนผลาอาณิส^๘สัง
 ซึ่งรูปทรงสังวรรัตนประภัสสร^๙
 ให้^{๑๐}สองคัทรงมหาสถาวร (๑)
 ถวายพรพนัวะสาชอลาเอย ฯ

(๑) สองคั คือ เจ้าฟ้าคุณทล ๑ เจ้าฟ้าอาภรณ์ ๑
 สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาบำราบปรปักษ์ ๑ เจ้าฟ้าปิ๋ว ๑

สาขาวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
จังหวัดกาญจนบุรี

สุภาษิตสุนทรภู่

คัดจากหนังสือเรื่องต่าง ๆ ซึ่งสุนทรภู่แต่ง

กัตจากนิราศ

๑ เจ้าของตาลรักหวานชนชั้นกัน
ระวังตนคั่นมือระมิกมั้น
เหมือนคนคบคนคำหวานว่าคาญครัน
ถ้าพลึงพลึงเจ็บอกเหมือนตกลตาล ฯ

๐ ๐ ๐

๒ เห็นเทพมีหนามลงราน้ำ
เปรียบเหมือนคำคนพูดไม่อ่อนหวาน
เห็นกิ้งกักมีคพรวาเขาราราน
ถึงหนามกรานก็ไม่เห็นเจ็บเหมือนเจ็บทรวง ฯ

นิราศพระบาท

๓ ถึงโรงเหล้าเตากลั่นควันโขมง
มีคันไผ่ผูกสายไว้ปลายเสา

โธข้าปกรรมน้ำนรกเจียวอกเรา
ให้มัวเมาเหมือนหนึ่งข้ำเป็นน้ำอาบ ฯ

๐ ๐ ๐

๕ ไม่เมาเหล้าแล้วแต่เรายังเมารัก
สกระหักห้ามจิตระคิกไฉน
ถึงเมาเหล้าเข้าสายก็หายไป
แต่เมาใจประจำทุกคำคน ฯ

๐ ๐ ๐

๕ ถึงเกรียณบ้านมอญแต่ก่อนเก่า
ผู้หญิงเกล้ามวยงามตามภาษา
เคยวนมอญดอนไรทุกเหมือนตุ๊กตา
ทั้งผัดหน้าจิบกระเมม่าเหมือนชาวไทย
โธสามัญณ์แปรไม่แท้เที่ยง
เหมือนอย่างเยี่ยงชายหญิงทั้งวิสัย
นหรือจิตคึกคักหมายมิหลายใจ
ที่จิตใครจะเป็นหนึ่งอย่าพึงคิด

๐ ๐ ๐

๖ ถึงบางพุดพุดคเป็นศรัศกค
 มีคนกรวดถอยอรวอยจิต
 แม้พุดชั้วตัวตายทำลายมิตร
 จะชอบผิดในมนุษย์เพราะพุดจา ๖

๗ ถึงบางเคอโอมะเคอเหลือประหลาด
 บังเกิดชาติแมลงหมีในไส้
 เหมือนคนพาลหวานนอกย่อมขมใน
 อุปไมยเหมือนมะเคอเหลือระอา ๖

๘ โอ้เจตีย์ที่สร้างยังร้างรัก
 เสียตายนกกนกาน้ำตากระเด็น
 กระเนทรขอเสียดึงเกียรติกยศ
 จะมีหมกม่วงหน้าทันตาเห็น
 เป็นผูกมมากแล้วยากเย็น
 คึกคักเป็นอนิจจังเสียดทน ๖

๑๑ อศุภกรรมกรรมฐานประหารเหตุ
 ทวนสังเวชว่าชีวจะสังขาร
 อันอินทรีย์วิบัติอนัตตา
 ที่ป่าช้าและเหมื่อนกับเรือนตาย
 กลัหายกลัวมัวเมาไม่เข้าบ้าน
 พระนิพพานเพิ่มพูนเพียงสูญหาย
 อันรูปเหมื่อนเรือนโรคให้โรคสลาย
 แล้วต่างตายตามกันเป็นมั่นคง ฯ

๑๒ ถึงเกาะเรียนเรียนรักก็หนักอก
 แสนวิตกเตรียมครองเจียนอิงเอ๋ย
 เมื่อเรียนจนจนจบถึงกบเกย
 ไม่ยากเลยเรียนได้ก็ใจง
 แต่เรียนรักรักนั้นก็หนักน่าย
 รักละม้ายมิได้ชมสมประสงค์

ยิ่งรักมากปากเพียรยิ่งเวียนวง
มีแต่หลงลมลงน่านาทรวงไทรม ฯ

นิราศวัดเจ้าฟ้า

๖๖ คลองคคคคเลี้ยววัน หลักค
เกะกระระเรื่อรอ ร่องน้ำ
คคคคคคช่องแคบพอ พาย่อ พ่อเอ๋ย
คนคคคคเลี้ยวแล้ว กว้าน้ำลำคลอง ฯ

◎

◎

◎

๖๗ ชุมนักฝึกคยช้อน ขอนแซง
ขอนสุพรรณหันแกง ครอบแท้
ขอนยางกอกคอกแสงลง เหลือเหลือ แม่เอ๋ย
ขอนปากยากระแก็ ไม่สิ้นสิ้นขอน ฯ

นิราศสุพรรณ

๑๓ จะหักอันชั้นหักก็หักได้
หักอาลัยนี้ไม่หลุกหลิกจะหัก
สารพัดคัตขาดประหลาดนัก
แต่ตัดรักนี้ไม่ขาดประหลาดใจ ฯ

นิราศอิเหนา

๑๔ เห็นขนนหนามหนาไม่น่ากิน
แต่รสกลืนภายในชอบใจคน
เหมือนรูปชั่วใจก็เจ้าพิไย
ไม่เลือกเลยสคแท้แต่กุศล
ที่รูปชั่วใจชั่วตัวชกชน
ไม่เป็นผลคยยากลำบากใจ ฯ

๑ ๑ ๑

๑๕ มีเพื่อนเล่นก็ไม่เหมือนกับเพื่อนตาย
มีเพื่อนชาก็ไม่เหมือนกับเพื่อนชม
ถึงจะมีวิมานสถานทิพย์

ให้ลอบลิบเลิคมนุษย์สุกปรุ้ม
 ถ้าไม่มีคู่เคียงเรียงภิรมย์
 จะเตรียมกรรมตรรกหาเป็นอาภิน ๖

นิราศพระแท่นดงรัง

๑๖ ที่ท้ายบ้านศาลเจ้าของชาวบ้าน
 บวงสรวงศาลเจ้าฝ่ายศรีตัง
 เห็นคนทรงปลงจิตอนิจจัง
 ให้คนทั้งปวงหลงลงอธิบาย
 ซึ่งคำปคมคท้าวว่าเจ้าช่วย
 ไม่เห็นควยที่จะไต่ดงใจหมาย
 อันเจ้าฝนถึงรบก็กลาย
 ถอเจ้านายที่ไต่พังจึงจะค
 แต่บ้านนอกคอกนาอยู่ป่าเขา
 ไม่มีเจ้านายจึงต้องพังผ ๖

๑๗ ถึงถิ่นฐานบ้านเพนียดเป็นเนินสูง
 ที่จับ^{บุ}รุงข้างโขลงเข้าโรงหลวง
 เหตุเพราะนางข้างต่อไปล่าถอง
 พลายทั้งปวงจึงต้องถูกมาผูก^{บุ}โรง
 ใช้ออก^{บุ}เพื่อน^{บุ}เหมือน^{บุ}หนึ่งชาย^{บุ}ที่หมายมาก
 แสนสวาทหวังงามมาตามโขลง
 ต้องคึกขบ่งห้วงรักชักระโถง
 เสียกายไย้ง^{บุ}มาเขาคึกเคว้าใจ ฯ

นิราศพระประธม

๑๘ ถึงคลองนามสามสิบสองคค^{บุ}คั้ง
 ชะวากวังเวียนซ้ายมาฝ่ายขวา
 ให้^{บุ}หนูน้อยคอย^{บุ}นัย^{บุ}ในนาวา
 แต่หนึ่งมาถ้วนสามสิบสองคค
 อัน^{บุ}คค^{บุ}อัน^{บุ}หม่นคคกำหนด^{บุ}แน
 เว้นเสียแต่ใจมนุษย์^{บุ}สุกกำหนด^{บุ}

ทั้งดวงล่องอเงยวทั้งเลี้ยววก
ถึงคลองคคก็ยังไม่เหมือนใครคน ๖

◎

◎

◎

๑๕ โอ้เอ็นดูหนูน้อยร้องหอยเหาะ
ขึ้นไปเกาะกิ่งตลอดคยอกพฤษภา
ล้วน^๗ รุบแรงแสงฤทธิ^๘ เขาปลิศมา
กวักตรงหน้าเรียกให้มันไคยิน
รุบ^๗ แรงเฮย^๙ เผย^{๑๐} ฝาทา^{๑๑} ขาว^{๑๒} เบียก
แม่ยายเรียกจะให้ไป^{๑๓} กฐิน
ทั้งวง^{๑๔} ทง^{๑๕} งามออกมากิน
ช่วย^{๑๖} ขั^{๑๗} วน^{๑๘} ขั^{๑๙} คย^{๒๐} งบ^{๒๑} ทุ^{๒๒} ทุ^{๒๓} รวย
เขารัว^{๒๔} เรียก^{๒๕} เพ^{๒๖} รีย^{๒๗} ก^{๒๘} ห^{๒๙} ไค^{๓๐} คุ^{๓๑} เล^{๓๒} น
มัน^{๓๓} อย^{๓๔} าก^{๓๕} เป็น^{๓๖} ล^{๓๗} ก^{๓๘} เข^{๓๙} ย^{๔๐} ทำ^{๔๑} เง^{๔๒} ห^{๔๓} าย
เย^{๔๔} ม^{๔๕} อก^{๔๖} ฟ^{๔๗} ัง^{๔๘} ท^{๔๙} ง^{๕๐} ท^{๕๑} ว^{๕๒} ก^{๕๓} ล^{๕๔} ว^{๕๕} แม่^{๕๖} ย^{๕๗} าย
โ^{๕๘} น^{๕๙} ก^{๖๐} อย^{๖๑} าย^{๖๒} ค^{๖๓} ว^{๖๔} ย^{๖๕} รุ^{๖๖} บ^{๖๗} แ^{๖๘} ก^{๖๙} ล^{๗๐} ง^{๗๑} ล^{๗๒} ้า^{๗๓} อย^{๗๔}
เหมือน^{๗๕} จะ^{๗๖} ร^{๗๗} ู^{๗๘} อย^{๗๙} ใน^{๘๐} เล^{๘๑} ี่^{๘๒} เ^{๘๓} น^{๘๔} ี่^{๘๕} ท^{๘๖} า

แต่หากว่าพศยากเป็นปากหอย
เปรียบเหมือนคนจนทนทุกข์น้อย
จะกล่าวถ้อยออกไม่ได้คงใจนัก ฯ

นิราศเมืองเพชร

คัดจากเรื่องโคบุตร

๒๐ เจ้าโศมงามทรามรักของแม่เฮ้ย
อย่าลืมเลยจงจำคำแม่สอน
ภักดีอุปมาเหมือนนิกร
จงโอนอ่อนฝากองค์พระทรงฤทธิ
สรงเสวยคอยระวังอย่าพลั้งพลาด
เมื่อไสรยาสน์ผ่อนพร้อมถนอมจิต
ถ้าท้าวโคกม่อมอย่าสรวลจงควรภักดี
ระวังผิยอย่าให้ผ่านวรกาย
ผิวเคียดแม่อย่าเคียดทำโกรธทอ
เอาความชอบมาถวายให้สุญหาย

ถึงท้าวรักก้อย่าเหลิงละเลิงกาย
ครันระคายแล้วมักมีราคีควา
ความลับแม้อย่าแจ้งแฉลงไข
จงกล่ากลืนกลบไว้อย่าให้ฉาว
แม้ปากชั่วตัวจะคึกมีควา
พระทัยท้าวเธอจะแค้นระแวงความ
อันหญิงชั่วผู้ร้างนिरาครัก
อย่าลัษณ์เฝ้าฯคนจะหยายหยาม
มารดาพว้าว่าสอนจงทำตาม
แล้วโฉมงามแต่งกายให้ส่ายใจ ฯ

๒๑ ใครเกิดมาถ้าจิตนั้นคิดปราศณ
ย่อมหมายมาตขันติเป็นที่ตั้ง
เหมือนเขาสมเริงมาศไม่พลาดพลั้ง
ใครซึ่งซึ่งเหมือนหนึ่งว่าวายพาน
ถึงแสนลมหที่จะหมายทำลายโลก

ไม่คลอนโยกหนักแน่นเป็นแก่นสาร
 ใครเกิดจิตอธิชาเป็นสามานย์
 สันดานพาลผู้ใดทำกรรมอนันต์ ฯ

◎

◎

◎

๒๒ ตามโบราณก่อนเก่าท่านกล่าวมา
 ว่าญาติใครไต่คี่เขามีทรัพย์
 ตัวแค้นคืบเข็ดใจอย่าไปหา
 ถึงรักแรงแข็งขันไต่สัจญา
 อนาคตแล้วไม่นานเข้อภัย ฯ

◎

◎

◎

๒๓ อันมนุษย์สุคะเชอมน์เหลือปก
 พุทฺธบถแล้วสยักไม่ชักสน
 เพราะแต่ค่าน้ำจิตคิดประจัญ
 ปากเป็นผลใจเป็นพาลเหมือนมารยา
 ใครหลงถิ่นถิ่นลูกยกก็พอม้วย
 ต้องตายด้วยปากมนุษย์ที่มูสา

คนทกวันมันมีข้อถือสัจจา
 สู้สัศว่ยากก็ไม่ได้ ใจลำพอง ฯ

◎

◎

◎

๒๔ พระโคบุตรสุทศสังเวชท่วยเหตุทรัพย์
 ๑ จึงประทับหยคนงบัลลังก์ผา
 เรียกภูตผบคำมาทาศา
 แล้วตรัสว่าเองนั่งคอยฟังคำ
 เรามีจิตคิดสังเวชจะเทศนา
 พวกเองมาหลงไหลอยู่ในถ้ำ
 คอยอยู่เปล่าเราก้เห็นว่าเป็นกรรม
 ทุกคืนคำเฝ้าแหนแสนศฤงคาร
 ไม่กินอยู่คเหมือนบ้านาทุเรศ
 เทียวเป็นเปรตเวียนวงในสังสาร
 ตั้งละโมภโลภไว้ไม่ให้ทาน
 ทรมานกายาอยู่ตาบ
 ที่จริงเล่าเราไม่เห็นเป็นประโยชน์

มีแต่โทษทัณฑ์ทุกข์ไม่สุข
 เครื่องสาธารณ์ถมแผ่นดินหลงอินทิ
 สมบัติมีเสียเปล่าเปล่าไม่เข้าการ
 เหมือนฝันเห็นเป็นแต่ลมไม่อ้อมหน้า
 มาตราครวญอยู่ไม่เห็นเป็นแก่นสาร
 ไบไม่รุ่งเรืองเที่ยงจังทาล
 ไม่ต้องการเลยมาหลงงงววย
 จงครองครึกนกกาคัสสมบัติทิพย์
 วิมานลิลลอยสลอนอัศจรรย์
 สมบัติใครในมนุษย์ถึงสุดรว
 จะเปรียบด้วยทิพย์สมบัติไม่ตกทัน
 ทรัพย์ทั้งนี้ที่เขาไว้มิกระฉีก
 สู้แต่ซีกหนึ่งไม้ไผ่ในสวรรค์
 ออย่าหวังไยในสมบัติงกคัม
 หมายสวรรค์เกิดขอเจ้าไปเฝ้าชม ฯ

๒๕ ๐ ซึ่งสองข้างต่างแค้นแสนระคาย
 ต่างมุ่งหมายคิดมาจะฆ่าฟัน
 เพราะโมหาพาหลงในสงสาร
 กรรมฐานนั้นจะคิดกับคิด
 คือเวรกรรมทำมาจึงฆ่ากัน
 ชนฆ่าฟันออกก็เห็นเป็นเวรไป
 เหมือนกงเกวียนเวียนกำตุ้บซ้ำซาก
 กรรมวิบากนั้นก็ตรงอย่าสงสัย
 ทำอย่างไรไค้อย่างนั้นเห็นมันใจ
 เป็นเวรไปดังกับไม้มนัษ ๑

คัดจากเรื่องพระอภัยมณี

๒๖ ๐ จะเอนทางกลางป่าพนาคร
 จงผันผ่อนตรึกจำคำโบราณ
 จะพบจาสารพักยาหยักยัง
 จนลบกนังนำท่ากระยาหาร

แม่หลับนอนผ่อนพันท์ภยพาล
 อดขันคาลโกรธชิงหงส์ขาย ฯ

๐

๐

๐

๒๓ ๐ มีความรู้อยู่กับตัวกลัวอะไร
 ชีวิตไม่ปลดปลงคงไ้ดี ฯ

เล่ม ๑ ตอนที่ ๑

๒๔ ๐ อันกำเนิดเกิดมาในหล้าโลก
 สุขกับโศกมิไ้สิ้นอย่าสงสัย ฯ

ถ. ๑ ท. ๓

๒๕ ๐ ไยราณาถ้าเหลือกำลังลาก
 จงออกปากบอกแซกช่วยแบกหาม ฯ

ถ. ๑ ท. ๕

๒๖ ๐ ธรรมเนียมหมอรักหาโรคาไ้
 พอเกินไ้ก็ไ้ให้เรียกขวัญข้าวเขา
 ไม่ตรึงตราปรารภทำชบเขา
 ถ้าฉวยเปล่าแล้วลือคเหมื่อนมคแดง ฯ

๐

๐

๐

๓๑ การนินทาเกล่เหมือนเทน้ำ
ไม่ชอกช้ำเหมือนเขามัดเข้ากริดหิน ฯ

๐ ๐ ๐

๓๒ อินทนิ้งทีเพราะผลปรนนิบัติ
รักษาศักดิ์สั้ม้วยอยู่ด้วยผิว
ผิวยังรักหนักหญิงก็ยิ่งกลัว
อย่าถือตัวต่อสาขายจะหน่ายใจ ฯ

ล. ๑ ท. ๘

๓๓ อันรูปรสกลิ่นเสียงเคียงสั้มผัส
ทักฤหัสถ์หวงแหนไม่แก่นสาร
ครันระบับกับขันธสันดาน
ย่อมสาธารณ์เขี่ยย่น่าเสียเปล่าคาย ฯ

ล. ๑ ท. ๑๔

๓๔ อันทุกข์โศกโรคภัยในมนุษย์
ไม่รู้สึกลงทรวงไหน

เหมือนกงเวียนกำเวียนเวียนระไว
งหักใจเสียเถิดเจ้าเขาวมาลัย ฯ

ส. ๑ ท. ๑๗

๓๕ ๐ อันแนบยลกลศึกสัการ
เป็นประธานที่ในกายของนายทัพ
ประการหนึ่งถึงจะโกรธพิโรธร้าย
หักให้หายเหือดไปเหมือนไฟดับ
ค่อยคิกอ่านการศึกที่ลึกลับ
แม้จะจับให้มันคนให้ตาย
อนึ่งถ้าข้าศึกยังชักชัก
จะโหมหักเห็นไม่ได้คงใจหมาย
สืบสังเกตุเหตุผลกลอุบาย
ดูแนบกายคาคงกำลังพล
อนึ่งให้รบที่หลบไล่
ทหารไม่เคยศึกต้องฝึกฝน
ทั้งถอยคำสำหรับบังคับคน

อย่าเวียนวนวาทาเหมือนงาช้าง
 ประการหนึ่งซึ่งจะชนะศึก
 ต้องครองตรรกียักย้ายให้หลายอย่าง
 ดูท่วงทีกริยาในท่าทาง
 อย่าละวางไว้ใจแก่ไพร่ ๖

ล. ๑ ท. ๑๘

๓๖ อินรัักษาศิลลสัตย์กตเวที
 ย่อมเป็นที่สรรเสริญเจริญคน
 ทรลักษณ์อีกตัญญูตาเขา
 เทพเจ้าก็จะแข่งทุกแห่งหน
 ให้ทุกขรอันงอนหง่อทรพล
 พระเวทมนตร์เสื่อมคลายทำลายยศ

๐ ๐ ๐

๓๗ เราก้ขายหมายมาคว่าชาติเชื้อ
 ถึงปะเลือกก็จะสู้ตีสักหน ๖
 บบ

ล. ๑ ท. ๑๙

๔๕

๔๑ ประเวณตงให้หลังหัก
 ๐ มั่นก็มักทำร้ายเมื่อภายหลัง
 จระเข้ใหญ่ไปดงน้ำมีกำลัง
 เหมื่อนเสอซ่งเขาถึงคงก็คงร้าย

ถ. ๑ ท. ๒๖

๔๒ อันแยบยลกลศึกย่อมลึกลับ
 ๐ แม้จะจับก็ให้มันคนให้ตาย ฯ

๐ ๐ ๐

๔๓ อันตันร้ายปลายดีไม่มีโทษ
 ๐ เป็นประโยชน์ยาวยืนอยู่หมั่นแสน
 จะเที่ยวปล้นคนกินเหมื่อนสันแกน
 ถึงมากแมนมีทรพย์ก็ออบอาย
 อนคชวตวตายเมื่อภายหลัง
 ๐ ชอกยังยืนอยู่ไม่รูหาย ฯ

๐ ๐ ๐

๔๔ บาทหลวงว่าอย่าประมาทชาติกษัตริย์
 ๐ เหลือจังกักกลความตามวิสัย

เมื่อคึกเย็นเช่นมหาศาลลัษ
 โกรธเหมือนไฟฟืนฟอนให้ร้อนทรวง ฯ

๐ ๐ ๐

๕๕ พระบาลมีจิตคิดสังสาร
 แจงวิจารณ์ทางธรรมด้วยทรรษา
 เพราะมีห้อยอยู่กับคักดา
 แม้หาไม้ไผ่ไม่มีฤทธิ์ ฯ

ถ ๒ ต. ๓๑

๕๖ บาทหลวงว่าข้าไม่บอกไว้ดอกหรือ
 สัญชาติชื่อว่าผู้ชายตายเพราะหญิง
 จนของอของจนถึงวอนวิง
 รวกระวังเข้ามาวนสังหารกาย
 แม้มีรักหนักหน่วงทำดวงล่อ
 ชนช็อคเล่นก่ไต่คงใจหมาย
 รูปก็ร่อยวิสัยใจผู้ชาย
 มันหลงตายคักกับเหมือนหลับตา

อันลมพัดแต่เพราะเสนารุ
 ที่ระสูลมปากยากหนักหนา
 แต่ความรักมักจะออกกระบอกตา
 จะเป็นข้าพวงเขาชาวชมพู ฯ

ฉ. ๒ ค. ๓๒

๕๓ ท่วยวิสัยในประเทศทุกเขตแดน
 ถึงไกรธแดนความรักย่อมหักหาย
 อันความจริงหญิงก็ม้วยลงด้วยชาย
 ชายก็ตายลงด้วยหญิงจริงดังนี้ ฯ

ฉ. ๒ ค. ๓๖

๕๔ รักนักมักหน่ายมักหายรัก
 ถ้าคิดนักมักงมงายหลงใหล ฯ

๐ ๐ ๐

๕๕ เขาย่อมเปรียบเทียบความว่ายามรัก
 แต่น้ำผักตบชวชมว่าหวาน

ครันจกจากห่างเหินไปเนิ่นนาน
แต่น้ำตาลก็ว่าเปรี้ยวไม่เหลียวแล ฯ

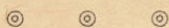
◎ ◎ ◎

๕๐ ถึงคยทมิฬว่าอยู่ใต้
◎ แต่คยใจอยู่ยากลำบากเหลือ ฯ

ล. ๒ ค. ๓๗

๕๑ ขณะนั้นค้อนตักคักสงบ
◎ ต่างนอบนบนิยถือพระฤาษี
ไม่กริบเกรียบเจียบสงคทั้งขุพิ
พระโยคีเทศนาในอาการ
คือรูปรสกลิ่นเสียงไม่เที่ยงแท้
ย่อมเฒ่าแก่เกิดโรคโคกสงสาร
ความตายหนึ่งพึงให้เห็นเป็นประธาน
หวั่นนิพพานพ้นทุกข์สันถบาย
ซึ่งบ้านเมืองเคืองเข็ญถึงเช่น
เพราะโลกก็ตณหาพาฉิบหาย

อันคิดหาว่าอย่าทำให้จำตาย
 จะตกอบายภูมิขุมนรก
 หนึ่งว่าอย่าลักเอาของเขาคืน
 มาชมชื่นฉ้อฉนคนโกหก
 หนึ่งทำชั่วคู่เขาเล่าลามก
 จะตายตกในกระทะอเวจี
 หนึ่งสุขสันต์กินสุรามสาธา
 ใครทำขาดคิดหาสิ้นราศี
 ใครสตัยช้อถอมันในขันติ
 จะถึงที่พระนิพพานสำราญใจ ฯ

๕๒ ○ อย่าโกรธซึ่งหึงสาพยายาท
 นึกว่าชาติก่อนกรรมทำไฉน
 เหมือนคนดวงกงเกวียนวนเวียนไป
 อย่าโทษใครนั่นเพราะกรรมจึงจำเป็น

๕๓ เป็นสาวแล้ววิ่งมาชิงผ้า
อันความชั่วทั้งเขามีคเข้ากรัดหิน
ถึงจะคิดปักหน้าสันฟ้ากิน
ก็ไม่สิ้นสลดอายเป็นลายลือ ๆ

๐ ๐ ๐

๕๔ อันทุกข์สุขชั่วดีทั้งสี่สิ่ง
ให้ชายหญิงหยิ่งคิดเป็นปริศนา
กับข้อหนึ่งซึ่งเกิดกำเนิดมา
มีหตาปากมูกสันทุกคน
ที่ตบใจในยนาถฟ้าชน
ดูอันอื่นเห็นแจ้งทุกแห่งหน
ที่ควตาหน้าปากปากของตน
ถ้าแม้คนใดเห็นจะเป็นบุญ
แม้ไม่เห็นเป็นกระบอกทองคอก
มทะเลโลโมโหหน
ไม่เห็นผลประโยชน์ที่โทษคุณ

ย่อมหมกมุ่นเมามัวว่าตัว
 เมื่อใครไม่เห็นหน้าหากระจก
 จะช่วยยกเงาส่องให้ผ่องศรี
 อนึ่งนั้นคณหาตาไม่มี
 ไม่เห็นที่ทางสวรรค์เป็นสันดาน
 อนึ่งว่าตาบอดสอครตาเห็น
 ให้คิดเป็นทางธรรมพระกรรมฐาน
 สืบกศลผลผลาปรีชาชาญ
 ตามโบราณรักษาสัจจาใจ ฯ

ถ. ๒ ท. ๔๔

๕๕ ๐ อันแก้วแหวนแสนทรัพย์สำหรับแผ่นดิน
 มีแล้วสิ้นเสียเปล่าไม่เข้าการ
 แต่กศลผลผลาอันสงัด
 จะช่วยสั่งสืบสมบัติพิสดาน
 ใครถิธรรมจำศีลอุปัฏฐาณ
 ดึงนิพพานพ้นสวสคืออยู่อุตรา ฯ

ถ. ๓ ท. ๔๕

๕๖ ท้าวทมิฬอินคำที่ร่ำพลอย
 จึงได้ตอบตามวิสัยน้ำใจหาญ
 เราก็อยู่อย่างทางโบราณ
 เป็นชายชาญชอบแต่ตามงามวี
 สวงวงศ์กักรักยศปลดปลิด
 รักชีวิตเหมือนไม่รักยศศักดิ์ศรี

๐ ๐ ๐

๕๗ โบราณว่าสืบท้ายัก้าวพลาค
 เป็นนักปราชญ์แล้วก็ยงรู้พลงผิด

ด. ๓ ท. ๕๐

๕๘ พระอินทร์ปรีชาสั่งว่าโหม
 จงอยู่โสมนัสสาธิตฌาตย์
 อุปถัมภ์บำรุงชาวกรุงไกร
 ตั้งอยู่ในยุติธรรมอย่าลำเอียง
 ปรีกษาความตามขทในกฎหมาย
 อย่ากลับกลายว่ากล่าวให้กำวเฉียง

ผู้ใดมีวิชาเอามาได้^๕
 จึงต้องเขียนอย่างกษัตริย์ชาติ^๕คยา
 คึกกำจัศัต^๕รโจ^๕รผู้^๕ร่าย
 ให้หญิงชายชื่นจิตทุกที^๕ศา
 ทำโทษกรรมผ่อนผัน^๕กรรณา
 ให้เย็นใจไพร่ฟ้าประชาชน
 หนึ่งมารดคชสาร^๕ทหารรบ
 ให้^๕ร^๕บ^๕เ^๕น^๕ค^๕ก^๕เ^๕า^๕ฝ^๕ก^๕ฝ^๕น
 แม้มีผู้^๕ย^๕ง^๕อ^๕ย^๕า^๕ห^๕ด^๕ง^๕ก^๕ล
 อ^๕ย^๕า^๕ค^๕บ^๕ค^๕น^๕ส^๕อ^๕พ^๕ล^๕อ^๕ท^๕ร^๕ล^๕ก^๕ษ^๕ณ^๕
 ใครเขาชัก^๕ท^๕ก^๕ท^๕า^๕น^๕อ^๕ย^๕า^๕ห^๕า^๕ญ^๕อ^๕ก^๕
 ค^๕อ^๕ย^๕ท^๕ร^๕อ^๕ง^๕ท^๕ว^๕ีก^๕ช^๕อ^๕บ^๕ผ^๕ิ^๕ค^๕ิ^๕ค^๕ห^๕น^๕ว^๕ง^๕ห^๕น^๕ก^๕
 แม้มีผู้^๕ร^๕มา^๕สา^๕พิ^๕ภ^๕ก^๕ก^๕ิ^๕
 ให้^๕ย^๕ศ^๕ค^๕ัก^๕ก^๕ส^๕ม^๕ค^๕ว^๕ร^๕อ^๕ย^๕า^๕ช^๕ว^๕น^๕ช^๕ง^๕ ๖

ล. ๓ ท. ๕๑

๕๕ พระเล้าโลมโลมเถลว่าเจ้าพี่
 พระชนนีชวานักอยู่รักษา

ทั้งลูกน้อยสรว้อยสุวรรณจันทร์สุตา
เหมือนมณฑปมาลย์ชงมรุต
ภุมรินทร์เคล้าแม่เจ้าของ
ไม้ปักป้องคอกดวงจะร่วงหมด
อันน้ำตาลหวานวางไว้ข้างหมด
หมดยอดไต้หรือน้องตรึงตรองดู ฯ

เหมือนคนคัมภีร์ซึ่งรอรอบ
 ไม่ทำชอบช่วยกษัตริย์ชัฏยศดา
 ต้องตกอับลยชื่อไม่ลือชา
 คงจินตนาไว้เรือนก็เหมือนกัน ฯ

◎ ◎ ◎

๖๒ นางรำภาว่าวิสัยไทรท่ายค
 ย่อมเป็นศึกแล้วเป็นสุขทุกกรุงศรี
 เมื่อถึงคราวชาวขบถยืนยงกันดี
 ก็ไม่มียศเชื้อย่อมเว้นวาย
 เมื่อถึงคราวชาวนครจะรื้อนนั้น
 จะต้องกันฉันทาก็ไม่หาย
 ไม่ถึงกรรมทำอย่างไรก็ไม่ตาย
 ถ้างกรรมทำลายต้องวายปราณ ฯ

◎ ◎ ◎

๖๓ ประเพณีที่อุดมบรมจักร
 บำรุงรักษาราชไม้มไหศวรรย์

เสวยสุขทุกเวลาทีววัน
 เพราะทรงธรรม์ทศพิชิตการ
 ประการหนึ่งซึ่งรักษาเมตตากัง
 ให้สัตว์ทั้งปวงเป็นสุขทุกสถาน
 ใครยากเย็นเข็ญใจจงให้ทาน
 อภิบาลบำรุงทั้งกรุงไกร
 หนึ่งคุ้มครองของเขามีเจ้าของ
 อย่าได้ปองเป็นมิตรพิศมัย
 หนึ่งสมบัติพิศของผู้นิโค
 อย่าอยากได้ไปเขาของเขา
 ประการหนึ่งซึ่งคำจะคำรัส
 ดำรงสัตย์ซื่อสุกไม่มั่วสา
 หนึ่งผู้ฝึกมิตรญาติแลอาตมา
 จงรักตราดักสิ้นความตามสัจ
 หนึ่งบทกฏหมายอย่าคลายเคลือน
 อย่าลคเคลือนละอย่างแต่ปางหลัง

หนึ่งใครงำคำเสนออย่าเพื่อฟัง
 เห็นจึงจึงจึ่งค่อยตรัสตามสัจธรรม์
 หนึ่งเห็นคุณผู้หมั่นความชอบ
 ราววัดคอบตามวิสัยเจ้าไอศวรรย์
 หนึ่งเลี้ยงเหล่าสาวสรวนกันงำนัล
 เป็นสัจธรรม์เที่ยงธรรมอย่าลำเอียง
 หนึ่งอย่าคิตรีษยาพยาบาท
 อย่ามุ่งมากหมายถวิลรูปกลิ่นเสียง
 คนสอพลอทรลักษณ์อย่ารักเลี้ยง
 ให้แท้เที่ยงทางธรรมจึงจำเวญ
 รักษาข้อศรัทธาทรงดำรงจิต
 เทวฤทธิทุกชั้นจะสรรเสริญ
 อย่าถือนิโคติกอ่านทำการเกิน
 อย่าละเมินหมั่นอ่านคำมารการ

๖๔ คำโบราณท่านว่าซ้ำเป็นการ
 ถึงจะนานก็เป็นคุณอย่าว่านวาย
 วิสัยศึกตรึงครองจึงต้องท
 ยกไปค้ำให้ ไ้ค้ำใจหมาย
 แม้ยับย้อยดอยกลับก็อภัย
 ยิ่งซ้ำร้ายขายหน้าประชาชน ฯ

ถ. ๓ ท. ๕๕

๖๕ จึงตอบว่าลูกก็เป็นทรก
 แม่ลูกชวหวนคอทำชอ
 จนพี่ยายไม่รู้จัก
 ฌลาญพงศ์เผ่าเหล่ากษัตริย์
 ชื่อว่าอภัยภูชาคิงพิษ ฯ

ถ. ๓ ท. ๕๘

๖๖ บาทหลวงว่าวิสัยในมนุษย์
 พันจะหลุมแล้วก็ห้ามปรามไม่ไหว

ห้ามเกศาว่าอย่าหงอกยังนอกใจ
 มั่น^๕ชนหงอกออกจนได้^๕มันไม่^๕พัง

ถ. ๓ ท. ๕๘

๖๗ จะสั่งสอนผ่อนปรนให้พ้นผิด
 ตามจริตร่วมวงศ์เผ่าพงศ์
 จะฆ่า^๕ฟัน^๕กันเองเกรง^๕นินทา
 เหมือน^๕มือ^๕ขวา^๕ถือ^๕มือ^๕กร^๕มือ^๕ซ้าย^๕
 เมื่อ^๕มือ^๕ซ้าย^๕ฟัน^๕ปาก^๕ขา^๕มือ^๕ขวา^๕
 ตัว^๕ต้อง^๕หา^๕ยา^๕แก้^๕แผล^๕จึง^๕หาย^๕
 ใคร^๕ผลาญ^๕วงศ์^๕พงศ์^๕พันธุ์^๕ให้อันตราย^๕
 เหมือน^๕มือ^๕ซ้าย^๕ขาด^๕ตัว^๕วัน^๕ไม่^๕ควร^๕คิด^๕
 วิสัย^๕ญา^๕ติ^๕พลา^๕ก^๕พล^๕ง^๕เหมือน^๕อย่าง^๕แผล^๕
 มี^๕ยา^๕แก้^๕แผล^๕ก็^๕หาย^๕คลาย^๕สนิ^๕ท^๕
 คน^๕อน^๕น^๕น^๕คร^๕น^๕ประ^๕มา^๕ท^๕จึง^๕ชา^๕ค^๕มิ^๕ทร^๕
 ต่อ^๕ไม่^๕ค^๕ิด^๕แตก^๕ห่าง^๕อย่าง^๕ค^๕ิ^๕ลา^๕ ฯ

ถ. ๓ ท. ๕๙

คัดจากหนังสือมูลบท

- ๖๘ ๐ ภูมราการณฺสนฺทร ไวหิงส์สฺสน
 เท็กอ้อนอันเขาว์เล่าเรียน
- ๐ ก ข ก กา ว่าเวียน หนูน้อยค่อยเพียร
 อ่านเขียนผสมกมเกย
- ๐ ระวิงศ์วัฏฐครุหนฺชัย ไม้เรียวเจียวเหวย
 ภูเคยเข็ดหลายขวายเขวียว
- ๐ หันหวดปวศส่ายแปลบเสียว หยิกซ่าซ่าเขี้ยว
 ขย่ำเตี้ยวเล่นหลงงจำ
- ๐ ขอกไว้ให้ทรายขาปกรรม เรียงเรียบเทียบท่า
 แนะนำให้เจ้าเฮาบุญ
- ๐ เกษะพระมหากการุญ ใครเห็นเป็นคุณ
 แบ่งบุญให้เราเจ้าเฮย ฯ

คัดจากเรื่องสิงห์ไตรภพ

- ๖๘ ๐ เหมือนคำพระเทศน์ว่าชาค
 ใครคยปราชญ์ก็เป็นปราชญ์ในสัจฐาน

ไครคยพาลก็จริตคิดเป็นพาล
 เหมือนนิทานช่างทรงกระษัตรา
 มีโจรไพรมาอาศัยในโรงช่าง
 บุคแต่ช่างหุ่นหันจะฟันฆ่า
 จนช่างพลายร้ายตามอ้ายโจรา
 ครั้นเสนาขับโจรเสียทันที
 ให้ชีพราหมณ์รามราชมาอยู่ชิต
 กระทบกิจสวดศีลพระชินศรี
 พระยาช่างไคสดับก็กลับดี
 พระบาลีตรงตัวไม่กลวัไย ฯ

๑๐ คำวิธรรมกรรมฐานสังหารรัก
 ด้วยไตรลักษณ์หักขุระพระฤาษี
 อันรูปทรงหลงเห็นว่าเป็นดี
 คือซากผีพองเน่าเสียเปล่ากาย ฯ

คัดจากเพลงยาวถวายโอวาท

๓๑ ขอพระองค์ทรงยศเหมือนคชบาท
อย่าให้พลาดพลั้งทำว้าวถล่ำ
ระมัดโดยจุ้โปรดให้พระทัยจำ
จะเลิกลาลอยฟ้าสราลย์ ฯ

◎

◎

◎

๓๒ อนึ่งนักปราชญ์ราชครูซึ่งบุรุษหลัก
อย่าถอศักดิ์สนทนาอัสฌาสัย
อุตส่าห์ถามตามประสงค์จำนงใน
จึงจักได้รอรอบประกอบการ ฯ

◎

◎

◎

๓๓ อนึ่งบรรดาข้าไทที่ใจซื่อ
จงนับถอดมคัศคัสมีครุสมาน
อนึ่งคนมนตรีหลังข้างชำนาญ
แม่นพยานผูกไว้เป็นไมตรี
เขาทำชอขบปลอบให้น้ำใจชื่น

จึงเร่งรักแรงไม่แหยงหนี
 ปรารภนาสารพิศในขลุ่ย
 เขาไมตรีแรกไต่คึงใจง

๓๔ คำโบราณท่านว่าเหล็กแข็งกระด้าง
 เขาเงินง้างอ่อนตามความประสงค์

๓๕ แต่คนร้ายหลายล้นยอมปล้นปลอก
 เลียงมันหลอกหลอนเล่นคึงเช่นผี
 ออย่าพานพบคบค้าเป็นราศี
 เหมือนพาลหลายหน้าระอาอาย

๓๖ ชนคนก็มีสัจย์สันตกเทียง
 ช่วยชูเลียงชูเชือกให้เลิกฉวย
 เขาไว้ใช้ใกล้ชิดไม่คิดร้าย
 เขารักตายด้วยไต่ด้วยใจตรง

๘๐ ingsobobomomotพระยศศักดิ์
 ถ้าสูงนักแล้วก็เขาเข้าไม่ถึง
 ครัน^บต่ำนักมักจะผิดคิดว่าพึง
 พอกางกลางนั้นขยันทัก ฯ

◎ ◎ ◎

๘๑ อันความคิวิทยาเหมือนอาวุธ
 ประเสริฐสุดซ่อนใส่เสื้อในฝัก
 สงวนคมสนั่นใครชักชัก
 จึงค่อยชักเชือกฟันให้บรรลือ

◎ ◎ ◎

๘๒ จิบให้มันคันหมายให้วาววอก
 ช่วยยให้รอกทำให้ชิตพิสมัย
 ตักให้ขาดปรารณาหาสิ่งใด
 เพียรจงไต่ถึงประสงค์ที่ตรงดี ฯ

◎ ◎ ◎

๘๓ อรรถนาคว่ากษัตริย์อัคร
เป็นองค์เอกอำนาจทั้งราชสัท
เสียงสังหารผลาญสัตว์ในป่า
เหตุเพราะมีลมปากนั้นมากนัก

๐ ๐ ๐

๘๔ พระผ่านเกล้าเจ้าฟ้าบรรดาศักดิ์
แม้ไม่รักษายศจะออกสู่
ซึ่งยศศักดิ์ประกอบจําขอบรู้
ได้เชิดชูช่วยเฉลิมให้เพิ่มพูน ฯ

๐ ๐ ๐

๘๕ ประเพณีที่บำรุงกรุงกษัตริย์
ปฏิบัติผ่อนผันตามบรรพการ
ต่างพระทัยนัยเนตรสังเกตุการ
ตามโบราณเรื่องราชานุวัตร ฯ

๐ ๐ ๐

๘๖ อินชาไทไต่พังเขาจึงรัก
 ๐ แม้อยศกักตสันอำนางวาสนา
 เขาหน้ายหนีมิไค้อยู่คู่ชีวา
 ๐ แต่วิชาช่วยกายจนวายปราณ ฯ

๐ ๐ ๐

๘๗ ออย่าฟังฟ้องสองโสคงโปรดปราน
 ๐ กวฬมพาลพานพักอยู่อัครา ฯ

กัตจากเรื่องขุนช้างขุนแผน

๘๘ ไบราณท่านสมมติมนษยัน
 ๐ ยากแล้วมีใหม่สำเร็จถึงเจ็ดหน
 ที่ทุกข์โศกโรครอนค้อยผ่นปรน
 ๐ คงจะพ้นโทษทัณฑ์ไม่บรรลัษ ฯ

๐ ๐ ๐

๘๙ ธุระไรก็ไม่สู้วิชา
 ๐ ไปเบองหน้าเคียบใหญ่จะให้คุณ ฯ

๐ ๐ ๐

๕๐ จะเป็นข้าจอมนรินทร์ขึ้นนคร
 อย่างนั้นนอนเปล่า ๆ ไม่เข้าการ

๐ ๐ ๐

๕๑ ที่ไม่รู้อะไรผู้ใหญ่เท็ก
 มหาตเล็กสามต่อพ่อลูกหลาน
 เลียตระกูลสูญลัษย์อัยมาน
 เพราะเกียจคร้านคร่ำคร่าเหมือนพวามอญ ๆ

ล. ๒ ท. ๒๔

คัดจากเสภาพระราชพงศาวดาร

๕๒ อันเชื้อชาติราชสีห์มีอำนาจ
 ไม่เขลาขลาคเหมือนมฤคฉีกเถลิง
 ท้าวพระยาสามัญยอมข่มขืนเทิง
 ที่สำเริงสำราญการณรงค์ ฯ

ตอนที่ ๒

ตรวจน้ำอิมินา

อิมินา ปุณฺณกัมเมนะ อุกฺกัชฌายา คุณฺตตะรา
 อาริยาปการา จะ มาตาปิตา จะญาคกา สุริโย
 จันตีมา ราชา คุณฺธวันตา นรราชีจะ พรหมมารา
 จะ อินทา จะ โลกะपालา* จะ เทเวตา ยะโม มิตตา
 มนุสสา จะ มัชฌัตตา เวริกายี จะ สัพเพ สัตตา สุขี
 โทหนตุ ปุณฺณานิ ปะกะทานิ เม สุขัง จะ ทิวิธัง เทนตุ
 ขิปปัง ปาเปละ โว มะกัง ฯ

อิมินา ปุณฺณกัมเมนะ อิมินา อุกฺกิสเสนะ จะ
 ขิปปาหัง สลฺลเก เจวะ ทณฺหุปาทา นะเถนะยังฺ เย
 สันตานิ หินา อัมมา ยาวะ นิพพานะโต มะมัง
 นัสสันตุ สัพพะทา เยวะ ยัตถะ ชาโต ภาเว ภาเว
 อชฺชจิตฺตัง สะติปัณฺณสสฺสเลโข วิวิธัมหิณา มารา
 ละภันตุ โนกาสํ กาคุญฺจะ วิวิเสสฺ เม พุทฺธาทีปะวะโร
 นาโถ อัมโม นาโถ วรรตตะโม นาโถ ปัจเจกะพุทฺโธ
 จะ สังโฆ นาโถคตะโว มะมัง เต สโตตะมานุภาเวนะ
 มาโร กาสัง ละภันตุ มา ฯ

* บางฉบับเป็น จตุโลกะपालา

คำตรวน้ำแปล (อิมินาใหญ่)

อุปัชฌายา จะ อันว่าพระอุปัชฌายะทั้งหลายก็
คุณุตตะรา ผู้ยิ่งด้วยคุณ อาจารย์ยา จะ อันว่าพระ-
อาจารย์ทั้งหลายก็ อุปะการา ผู้มีคุณูปการ มาตา จะ
อันว่ามารคาก็ ปิตา จะ อันว่าบิดาก็ ปิตา เป็นที่รัก
มะมิง แห่งข้าพเจ้า สุริโย จะ อันว่าพระอาทิตย์ก็
จันทิมาจะ อันว่าพระจันทร์ก็ ราชา จะ อันว่าพระ-
มหากษัตริย์ก็ คุณะวันตา นะราปี จะ อันว่าคน
ทั้งหลายผู้มีคุณก็ พรหมะมารา จะ อันว่าพรหมและ
มารทั้งหลายก็ อินทา จะ อันว่าพระอินทร์ทั้งหลาย
ก็ โลกะปาตา จะ อันว่าท้าวโลกपालทั้งหลายก็
เทวะตา จะ อันว่าเทวดาทั้งหลายก็ ยะโม จะ อันว่า
พระยมก็ มิตตา มะนุสสา จะ อันว่ามนุษย์ทั้งหลาย
ผู้เป็นมิตรก็ มัชฌัตตา จะ อันว่ามนุษย์ผู้เป็นกลาง
ก็ เวกาปี จะ อันว่ามนุษย์ทั้งหลายอันผูกเวรก็
สัพเพ สัตตา จะ อันว่าสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง (ทั้งที่

กล่าวแล้วนั้น) สุขี ึงประกอบด้วยความสุข โหนตุ
 ึงมี อิมินา ปุญญะกัมเมนะ ้วยการบุญอันเราทำ
 ปุญญานิ ปะกะตานิ เม อันว่ากุศลทั้งหลายอันเรา
 กระทำแล้ว สุขัง จะ ตีวิธัง เทนตุ ึงให้ซึ่งความสุข
 ๓ ประการ (คือสุขในมนุษย์ สุขในสวรรค์ และสุข
 คือพระนิพพาน สัพเพสัง สัตตานัง แก่สัตว์ทั้งหลาย
 ทั้งปวง) โว อันว่าท่านทั้งหลาย จิปปัง ปาเปกะ
 อะมะตัง ึงยังเราให้พลันถึงนิพพานเถิด ฯ อะหัง
 อันว่าเรา จิปปัง สุตะเภเจวะ พังไค้วง่ายเป็นอันเร็ว
 เถิด ตัณหุปาทานะเนตนะงิ ซึ่งอันตกเสียซึ่งคณา
 และอุปาทาน อิมินา ปุญญะกัมเมนะ จะ ้วยการบุญ
 นี้กกิ อิมินา อุตติเสนะ จะ ้วยอุทิศส่วนกุศลให้แก่
 ผู้อนนกกิ เย หินาธัมมา อันว่าบาปกรรมทั้งหลายใด
 อันต่ำช้าลามก วิชชะมานา อันมีอยู่ สันดานะ ใน
 สันดาน เม แห่งข้า เตะ หินาธัมมา อันว่ากรรมอัน
 ลามกทั้งหลายนั้น นัสสันตุ ึงเสื่อมสูญไป มะมัง

เมาะ มะมะ สันตนา จากสันตนาแห่งข้า สัพพะทา
 เยวะ ในกาลทุกเมื่อแท้จริง ยาวะ นิพพานะโต ทราย
 เท่าถึงพระนิพพาน อะหัง อันว่าข้า ชาโต ยังเกิดแล้ว
 ยัตตะ ภาเว ภาเว ในภพใด ๆ อุชฺฐิจิตตัง อันว่าจิต
 ชัดตรง สะติ อันว่าสติ ปัญญา อันว่าปัญญา สัตถเลโข
 อันว่ากระทำให้เบาบริวารคือมันน้อย วิริยยัง อันว่า
 ความเพียรในที่ชอบ ภาวะตุ งามมี เม แก่ข้า ตัตตะ
 ภาเว ภาเว ในภพนั้น ๆ หินา มารา อันว่ามารทั้งหลาย
 อันลามก โน ละภันตุ งามอย่าได้ โอกาสัง ซึ่งโอกาส
 กาดุญจะ เพื่อกะกระทำอันตราย วิริเยสุ ในกุศลวิริยะ
 ทั้งหลาย เม แห่งข้า พุทฺโธ อันว่าพระพุทฺธเจ้า
 อะธิปะวะโร นาโถ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐยิ่งนัก มะมัง
 แห่งข้า ชัมโม อันว่าธรรม นาโถ วรรตตะโม เป็น
 ที่พึ่งอันอุดมประเสริฐ มะมัง แห่งข้า ปัจเจกะพุทฺโธ
 อันว่าพระปัจเจกพุทฺธเจ้า นาโถ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ

มะมั่ง ,แห่งข้า สักโหม จะ อันว่าพระสงฆ์ก็ นาโถด
 ตะโร เป็นที่พึ่งอันยิ่ง มะมั่ง แห่งข้า มารา อันว่ามาร
 ทั้งหลาย มาละกันตุ งามอย่าได้ โอกาส ซึ่งโอกาส
 อุตตะมานุกาเวนะ ด้วยอานุภาพอันประเสริฐ เสด็จ
 พุทธะปัจเจกะพุทธะธัมมะสังฆานัง แห่งพระพุท
 ธิเจ้าพระปัจเจกพุทธเจ้า พระธรรมและพระสงฆ์
 ทั้งหลายนั้น ฯ

หอสมุดแห่งชาติ
 สาขาวัดไชยชุมพลชนะสงคราม
 จังหวัดกาฬสินธุ์

พิมพ์ที่โรงพิมพ์บำรุงนุกุลกิจ ๘๓ ถนนบำรุงเมือง พระนคร
นายก ขุนะเดมีย์ ผู้พิมพ์ผู้โฆษณา ๒๕๐๓